

Analýza rozpočtu Zlínského kraje

Tran Thu Huyen

Bakalářská práce
2011

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta managementu a ekonomiky

Ústav financí a účetnictví

akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Huyen TRAN THU**
Osobní číslo: **M081741**
Studijní program: **B 6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Management a ekonomika**

Téma práce: **Analýza rozpočtu Zlínského kraje**

Zásady pro vypracování:

Úvod

I. Teoretická část

- Prostudujte literární prameny a zpracujte teoretické poznatky týkající se hospodaření kraje.

II. Praktická část

- Analyzujte rozpočet Zlínského kraje v letech 2007 – 2009.
- Na základě provedené analýzy zhodnoťte výsledky rozpočtového hospodaření Zlínského kraje v uvedených letech, vyzdvihněte přednosti a nedostatky stávajícího způsobu hospodaření.

Závěr

Rozsah bakalářské práce: **cca 40 stran**
Rozsah příloh:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

- [1] JETMAR, M., PEKOVÁ, J., PILNÝ, J. Veřejná správa a finance veřejného sektoru. 3. vyd. Praha: ASPI, 2008. 712 s. ISBN 978-80-7357-351-5.
[2] MARKOVÁ, H. Finanční hospodaření územních samosprávných celků. 1. vyd. Praha: Eva Rozkotová – IFEC, 2008. 152 s. ISBN 978-80-87146-08-8.
[3] PAŘÍZKOVÁ, I. Finance územní samosprávy. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 238 s. ISBN 978-80-210-4511-8.
[4] PEKOVÁ, J. Hospodaření a finance územní samosprávy. 1. vyd. Praha: Management Press, 2004. 376 s. ISBN 80-7261-086-4.
[5] PROVAZNIKOVÁ, R. Financování měst, obcí a regionů – teorie a praxe. 2. vyd. Praha: Grada, 2009. 304 s. ISBN 978-80-247-2789-9.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Eliška Pastuszková, Ph.D.**
Ústav financí a účetnictví
Datum zadání bakalářské práce: **24. června 2011**
Termín odevzdání bakalářské práce: **15. srpna 2011**

Ve Zlíně dne 24. června 2011

prof. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
děkanka

prof. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹; bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí pouze prezenčně v rámci Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²;
- podle § 60³ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;

¹ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

- (1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.
- (2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlédnutí veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.
- (3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

² zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

- (3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

³ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

- (1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

- podle § 60⁴ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že:

- jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a použité informační zdroje jsem citovala;
- odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně 1.8.2011

Kateřina Čiháková

⁴ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

- (2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.
- (3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se věnuje problematice financování a hospodaření kraje.

Cílem práce je analyzovat příjmovou a výdajovou stránku rozpočtu kraje, dále také majetkovou a finanční strukturu Zlínského kraje. Za pomoci finančních ukazatelů zhodnotit dosavadní hospodaření Zlínského kraje.

Teoretická část obsahuje definice základních pojmů a rozbor hlavních aspektů souvisejících s financováním a hospodařením kraje. Pozornost je zde zaměřena na rozpočet kraje, na jeho příjmy a výdaje, na jejich klasifikaci, též na rozpočtový proces, skladbu, výhled a jiné související pojmy. V části praktické jsou pak analyzovány rozpočty Zlínského kraje za roky 2007-2010. Součástí praktické části je také analýza účetních výkazů a finanční analýza za použití příslušných ukazatelů.

Klíčová slova:

kraj, rozpočet kraje, majetková struktura kraje, finanční struktura kraje, rozpočtové příjmy a výdaje, hospodaření kraje

ABSTRACT

This bachelor thesis is dedicated to the issue of financing and management of the region.

The aim is to analyze revenue and expenditure side of the regional budget, as well ownership and financial structure of the Zlín Region. I tried to use financial indicators to evaluate the current management of the Zlín Region.

The theoretical part contains definitions of basic concepts and analysis the main aspects related to financing and management of the region. The attention is focused on the budget of the region, on its income and expenses, on their classification, on the budget process, budget structure, budget outlook and other related concepts. In the practical part the budgets of the region for years 2007-2010 are analyzed. The practical part includes the analysis of financial statements and financial analysis using common indicators.

Keywords:

Region, budget of a region, the structure of possession and the resources of covering of a region, incomes and expenditures of a region, the financial management of the municipality

:

Ráda bych na tomto místě vyjádřila své poděkování paní Ing. Elišce Pastuszkové, Ph.D. za její vstřícnost, ochotu a především cenné připomínky a rady, kterými přispěla k vypracování této bakalářské práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 OBECNÁ CHARAKTERISTIKA PROBLEMATIKY ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVY A JEJÍHO FINANCOVÁNÍ.....	12
1.1 ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVA.....	12
1.2 FISKÁLNÍ FEDERALISMUS.....	13
1.3 FISKÁLNÍ DECENTRALIZACE	14
2 ROZPOČET KRAJE	15
2.1 ROZPOČTOVÁ SOUSTAVA.....	15
2.2 CHARAKTERISTIKA ROZPOČTU KRAJE.....	15
2.2.1 Příjmy rozpočtu	16
2.2.2 Výdaje rozpočtu	19
3 ROZPOČTOVÝ PROCES	20
3.1 ROZPOČTOVÉ ORGÁNY	20
3.2 FÁZE ROZPOČTOVÉHO PROCESU	20
3.3 ROZPOČTOVÉ ZÁSADY	23
3.4 PORUŠENÍ ROZPOČTOVÉ KÁZNĚ.....	23
4 MAJETKOVÁ A FINANČNÍ STRUKTURA KRAJE.....	24
4.1 AKTIVA	24
4.2 PASIVA	25
II PRAKTICKÁ ČÁST	26
5 ANALÝZA ROZPOČTU ZLÍNSKÉHO KRAJE	27
5.1 SOCIOEKONOMICKÁ CHARAKTERISTIKA ZLÍNSKÉHO KRAJE.....	27
5.2 ROZPOČTOVÉ ORGÁNY ZLÍNSKÉHO KRAJE.....	28
5.3 ROZPOČET ZLÍNSKÉHO KRAJE V LETECH 2007-2010	29
5.3.1 Příjmová stránka rozpočtu.....	31
5.3.2 Výdajová stránka rozpočtu.....	36
6 ANALÝZA MAJETKOVÉ A FINANČNÍ STRUKTURY ZLÍNSKÉHO KRAJE	41
6.1 ANALÝZA AKTIV.....	41
6.1.1 Stálá aktiva	43
6.1.2 Oběžná aktiva.....	43
6.2 ANALÝZA PASIV	43
6.2.1 Vlastní kapitál	45
6.2.2 Cizí zdroje	45
7 FINANČNÍ ANALÝZA	46

7.1	UKAZATEL BĚŽNÉ LIKVIDITY	46
7.2	DLUHOVÁ SLUŽBA.....	46
7.3	PROVOZNÍ PŘEBYTEK	48
7.4	ZLATÉ PRAVIDLO FINANCOVÁNÍ	48
8	HODNOCENÍ HOSPODAŘENÍ ZLÍNSKÉHO KRAJE.....	50
	ZÁVĚR	53
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	55
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	58
	SEZNAM OBRÁZKŮ A GRAFŮ	59
	SEZNAM TABULEK.....	60

ÚVOD

Bakalářská práce na téma Analýza rozpočtu Zlínského kraje se věnuje problematice financování a hospodaření kraje, jakožto vyššího územně samosprávného celku.

Toto téma je v posledních letech velice aktuální. Přesto, že kraje vznikly již v roce 2000, otázka jejich financování není ještě uzavřená a neustále se hledají nová a lepší řešení. Za významný problém se považuje velká závislost krajů na dotacích ze státního rozpočtu a nedostatečné příjmy ze sdílených daní, ačkoliv se pravomoci krajů postupem času posilují a s nimi rostou i výdaje na plnění těchto pravomocí.

Hospodaření kraje se získanými finančními prostředky se dotýká každého z nás, jelikož všichni žijeme v nějakém kraji. To byl také důvod, proč se o dané téma zajímám a důvod, proč jsem si ho zvolila jako téma mojí bakalářské práce.

Cílem práce je analyzovat příjmovou a výdajovou stránku rozpočtu kraje, dále také majetkovou a finanční strukturu kraje. Za pomoci finančních ukazatelů pak zhodnotit dosavadní hospodaření kraje, vyzdvihnout pozitiva a negativa jeho hospodaření.

V teoretické části práce je nejprve přiblížen termín územní samospráva, problematika jejího financování a s ní spojené teorie fiskálního federalismu a teorie fiskální decentralizace. Tato část obsahuje kapitolu o rozpočtu kraje a rozpočtovém procesu. Kromě definic základních pojmů a rozboru hlavních aspektů souvisejících s financováním a hospodařením kraje je pozornost zaměřena na majetkovou a finanční strukturu kraje.

V části praktické je nejprve provedena socioekonomická charakteristika Zlínského kraje, následuje rozbor rozpočtů Zlínského kraje za roky 2007-2010 a nalezneme zde i hodnocení těchto rozpočtů. Součástí praktické části je také rozbor účetních výkazů, pomocí kterých je analyzována majetková a finanční struktura Zlínského kraje v letech 2007-2009. Obsahem této praktické části je i finanční analýza za použití vybraných ukazatelů. Výsledek analýzy přispěje k hodnocení celého hospodaření Zlínského kraje za sledované období.

V práci je užitá metoda analýzy, a to jak analýza literatury a legislativy vztahující se k tématu bakalářské práce, tak i analýza relevantních dokumentů Zlínského kraje. K formulaci závěrů je použita metoda syntézy poznatků.

Při zpracování této práce jsem vycházela z odborné literatury, internetových zdrojů a dokumentů, legislativy a interních materiálů Zlínského kraje.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 OBECNÁ CHARAKTERISTIKA PROBLEMATIKY ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVY A JEJÍHO FINANCOVÁNÍ

V České republice existuje dvoustupňová úroveň místní vlády, která je tvořena obcemi, základními územními samosprávnými celky („ZÚSC“), a kraji, vyššími územními samosprávnými celky („VÚSC“). Tyto jednotky potřebují ekonomický základ ke svému fungování. Musejí mít svůj příjem, mít pravomoc se získanými finančními prostředky hospodařit a vynakládat je dle potřeby.

1.1 Územní samospráva

Územní samospráva je součástí *veřejné správy* spolu se státní správou. Lze ji považovat za „zvláštní oddělenou ústavní moc“, a to z důvodu demokraticko-mocenských, ekonomických, právních a jiných.[4]. Je uskutečňována jinými veřejnoprávními subjekty než státem.

Státní správu naopak vykonává stát přestřednictvím řady institucí přímo nebo zprostředkovaně pomocí územní samosprávy.

Podle *smíšeného modelu* veřejné správy, který se v České republice využívá, má územní samospráva jak působnost samostatnou, tak přenesenou.

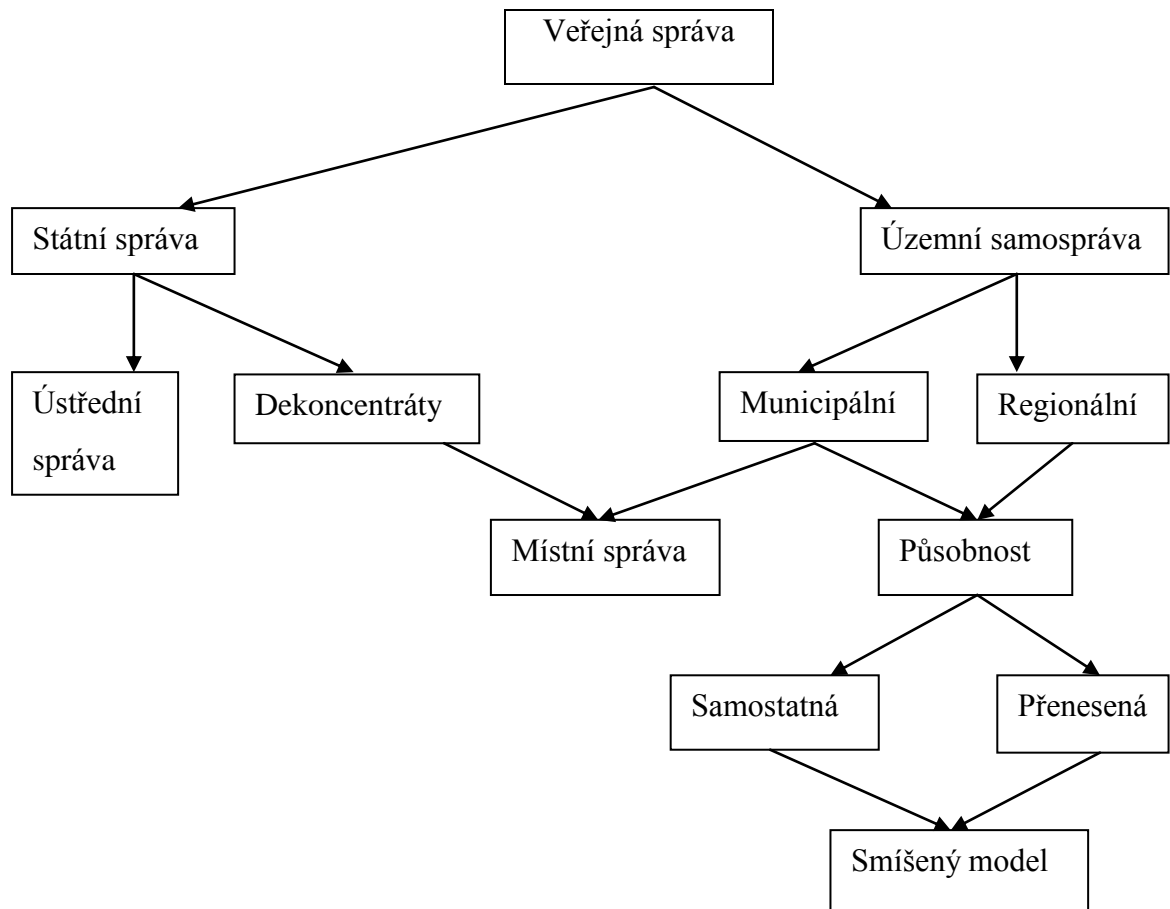
Ústavní úpravu územní samosprávy nalezneme v Ústavě – v hlavě sedmé. Zde je stanoveno, že územní samosprávné celky („ÚSC“) jsou územními společenstvími občanů, které mají právo na samosprávu. Jsou to veřejnoprávní korporace vlastníci majetek a hospodařící dle svého vlastního rozpočtu, v právních vztazích vystupují svým jménem a nesou odpovědnost vyplývající z těchto vztahů.[21] Obce a kraje jsou právníckými osobami, které mají vlastní subjektivitu.[6]

Kromě Ústavy je územní samospráva zakotvena ještě v ústavním zákoně č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků. Daný zákon je zaměřen pouze na kraje. Podle tohoto zákona je na území České republiky 14 krajů. [23]

V rámci přenesené působnosti může kraj vydávat na základě a v mezích zákona nařízení, pokud je k tomu zákonem zmocněn. VÚSC je spravován zastupitelstvem, které může v rámci samosprávné působnosti vydávat obecně závazné vyhlášky.[21]

Struktura veřejné správy a vztahy mezi jejími jednotlivými prvky je znázorněna v Obrázku 1.

Obrázek 1 Veřejná správa

Zdroj: [12], vlastní zpracování

1.2 Fiskální federalismus

Ačkoliv se to může jevit jako matoucí, fiskální federalismus můžeme najít nejen ve federálních státech, ale také ve státech unitárních. Federální povahu má z ekonomického hlediska každý veřejný sektor, jelikož jsou fiskální rozhodnutí rozdělena mezi různé stupně řízení a správy. Záleží tedy na státoprávním uspořádání země. Fiskální federalismus pojednává o možnostech využití funkcí *veřejných financí* (tj. finanční vztahy uskutečňované mezi subjekty veřejné správy a ostatními[14]) jednotlivými vládními úrovněmi. Snaží se o zlepšení ekonomického a politického rozhodování vlád a veřejného sektoru, o nalezení optimálního přiřazení příjmů, rozdělení odpovědnosti za zabezpečování a financování veřejných statků mezi jednotlivými články fiskálního systému. Fiskální federalismus předpokládá minimálně dvě úrovně vlády (ústřední a místní), je založen na vertikální a horizontální struktuře vládních úrovní. Nyní se v České republice využívá *kombinovaný model*

fiskálního federalismu s decentralizačními prvky. Tento model kombinuje vertikální a horizontální model fiskálního federalismu, kdy každá vládní úroveň má své příjmy, ty jsou ještě doplněny o dotace z vyššího rozpočtu.[13]

1.3 Fiskální decentralizace

V České republice, stejně jako v mnoha dalších zemích Evropy, stále probíhají reformy veřejné správy, v rámci nichž dochází k přenesení některých pravomocí a funkcí na nižší úrovně vlády. Proces hledání optimální míry decentralizace veřejného sektoru na územní samosprávy a zvýšení efektivnosti a zkvalitnění při financování potřeb veřejného sektoru, označujeme jako fiskální decentralizaci. Podle této teorie je poskytování veřejných statků na místní úrovni efektivnější a hospodárnější, také lépe odpovídá preferencím obyvatel, umožňuje občanům participaci a poskytuje účinnější kontrolu. Podle fiskální decentralizace by měly mít nižší úrovně veřejných rozpočtů možnost rozhodovat o poskytování a financování služeb veřejného sektoru, přičemž by se měly řídit obecně platnými pravidly, ale zároveň přihlížet k místním zvláštnostem. Decentralizace se může týkat jak daňových příjmů, tak výdajových kompetencí, nebo jen veřejných výdajů, nebo nedochází ke zvýšení pravomocí ve výkonu výdajové nebo příjmové politiky.[13]

S procesem fiskální decentralizace jsou spojené čtyři základní otázky:

- *„rozdělení fiskálních funkcí mezi úrovně vlády,*
- *rozdělení příjmů mezi úrovně vlády,*
- *vznik, měření a vyrovnávání fiskálních nerovností a neefektivností,*
- *odpovědnost za rozpočtové hospodaření a disciplínu“[3]*

2 ROZPOČET KRAJE

Rozpočet kraje je součástí *soustavy veřejných rozpočtů*. Jeho struktura vychází hlavně z dělby kompetencí při zajišťování veřejných statků mezi ústředním a místním stupněm. Jeho rozsah tedy závisí na politickém a územním uspořádání státu, na velikosti veřejného sektoru a na tradicích země.[2]

2.1 Rozpočtová soustava

Rozpočtovou soustavu můžeme členit podle mnoha kritérií. Obecně do ní lze zahrnout státní rozpočet, rozpočty ÚSC a rozpočty státních fondů.[1] Podle jiného členění rozlišujeme soustavu veřejných rozpočtů a mimorozpočtové fondy, které bývají účelové.[11]

Při definování obsahu rozpočtové soustavy můžeme také vycházet ze zákona o rozpočtových pravidlech a zákona o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. První zmiňovaný zákon zahrnuje do rozpočtové soustavy státní rozpočet, rozpočty státních fondů, řízení státní pokladny a státního dluhu, hospodaření s prostředky v Národním fondu, rozpočet Fondu národního majetku, Pozemkového fondu a také rozpočty zdravotních pojišťoven.[25] Druhý zákon do této soustavy zahrnuje rozpočty krajů, měst a obcí, dobrovolných svazků obcí, statutárních měst, Regionálních rad regionů soudržnosti a také rozpočet hlavního města Prahy a jeho městských částí.[27]

2.2 Charakteristika rozpočtu kraje

Rozpočet lze považovat za *finanční plán*, podle kterého se řídí financování činností územního celku. Je to také *důležitý dokument* se závaznými ukazateli. Je vnímán jako *ekonomický nástroj krajské politiky*, díky kterému je realizována koncepce rozvoje území na základě předem stanovených cílů. Z pohledu *účetní bilance* můžeme sledovat příjmy a výdaje za rozpočtové období a hodnotit případný schodek či přebytek rozpočtu. V neposlední řadě ho můžeme chápat jako *decentralizovaný peněžní fond*, který je vytvářen, rozdělován a používán s využitím nenávratného, neekvivalentního a nedobrovolného způsobu financování.[9]

Rozpočet bývá sestaven jako *vyrovnaný*, ale za určitých podmínek může být i *přebytkový* či *schodkový*. V případě přebytkového rozpočtu jsou pak některé příjmy určeny k využití v následujících letech nebo ke splácení jistin úvěrů z předchozích let. Schválení schodkového rozpočtu je možné jen v případě, že ho bude možné pak uhradit finančními prostřed-

ky z minulých let, smluvně zabezpečenou půjčkou, úvěrem, návratnou finanční výpomocí či výnosem z prodeje komunálních dluhopisů.

Obsahem rozpočtu jsou příjmy a výdaje a jiné peněžní operace. Některé peněžní operace probíhají mimo rozpočet. Bývají to takové operace, které se týkají cizích či sdružených prostředků.

Kraj má možnost si zřídit *peněžní fond* pro konkrétní účely či bez účelového určení, jehož zdrojem by byly přebytky hospodaření z minulých let, převody z rozpočtu nebo také příjmy běžného roku, které nejsou určené k využití v daném roce.[27]

2.2.1 Příjmy rozpočtu

Příjmy rozpočtu jsou hlavním zdrojem krytí rozpočtových výdajů.

Mezi příjmy rozpočtu kraje patří dle *zákona o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů*:

- Příjmy z vlastního majetku a majetkových práv, z výsledků vlastní činnosti, z hospodářské činnosti organizace, kterou kraj založil, ze správní činnosti, výnosy daní, dotace ze státního rozpočtu a ze státních fondů, přijaté peněžité dary nebo příspěvky, příjmy podle zvláštních zákonů, prostředky z některých správních činností ostatních orgánů státní správy,
- 50% správního poplatku za vydané povolení k provozování výherních hracích přístrojů, vybraný krajským úřadem,
- Prostředky z Národního fondu,
- Návratné zdroje.[27]

Podle druhového členění, uvedeného ve *vyhlášce Ministerstva financí*, můžeme příjmy členit na příjmy daňové, nedaňové, kapitálové a na přijaté transfery.

V *odborné literatuře* se setkáme s dalšími členěními rozpočtových příjmů. Jedním z nich je členění na daňové příjmy, nedaňové příjmy, dotace a úvěry [13], na nenávratné a návratné příjmy nebo běžné a kapitálové.[11]

Běžné a kapitálové příjmy

Běžné příjmy jsou určeny k financování běžných každoročně se opakujících výdajů. *Kapitálové příjmy* jsou jednorázové a jsou nedaňového charakteru.

Nenávratné a návratné příjmy

Daňové, nedaňové příjmy a dotace patří mezi *příjmy nenávratné* a představují nejdůležitější zdroj financování. U těchto příjmů je uplatněn princip nenávratnosti, neekvivalence a nedobrovolnosti. Naproti tomu, *návratné příjmy* (úvěry, půjčky) jsou spojeny s povinností jejich splácení za předem daných podmínek a jsou čerpány na určitou dobu.

Daňové příjmy

Daňové příjmy tvoří rozhodující část příjmů rozpočtů územních celků. V první řadě definujeme pojem *daň*. „*Daň je ze zákona povinná, nenávratná, zpravidla pravidelně se opakující platba do veřejného rozpočtu.*“[11] Podle daňového určení rozlišujeme svěřené, neboli *výlučné daně* (celý výnos plyne do určitého druhu rozpočtu) a *daně sdílené* (výnos je procentuelně rozdělen do více druhů rozpočtů).

Byla tu zmínka o *rozpočtovém určení daní* (RUD). Stát prostřednictvím příslušných zákonů určuje, jaké příjmy z celkového výnosu daní budou svěřeny jednotlivým rozpočtům. RUD nám tedy říká, do kterého veřejného rozpočtu budou plynout výnosy jednotlivých existujících druhů daní. Na rozdíl od RUD pro obce, byly kraje financovány z RUD až od roku 2002. Daňové příjmy rozpočtů jednotlivých krajů se postupně zvyšovaly.

V současnosti tvoří daňové příjmy rozpočtů krajů daň z příjmů právnických osob (pokud je poplatníkem příslušný kraj), podíl na 8,92 % z celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty, daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků (odváděné zaměstnavatelem jako plátcem daně), daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby, dále, podíl na 8,92 % z 60 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob, podíl na 8,92 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů právnických osob. Kraje se na procentní části daně podílí vždy procentem stanoveným v příloze k zákonu o rozpočtovém určení daní.[26]

Nedaňové příjmy

Mezi nedaňové příjmy kraje patří:

- *Příjmy z vlastního podnikání*: Tj. zisky z krajských podniků, podíly na zisku podniků s majetkovým vkladem kraje, příjmy z pronájmu či prodeje majetku, příjmy z obchodování s cennými papíry.

- *Uživatelské poplatky*: Tyto poplatky se platí za smíšené veřejné statky a služby. Je u nich možnost měřit spotřebu uživatelem a možnost jeho vyloučení ze spotřeby. Výnos lze použít na snížení transakčních nákladů spojené se zavedením služby.
- *Příjmy z vlastní správní činnosti*: V drtivé většině se jedná o poplatky za správní úkony, které kraj vykonává jak v rámci samostatné, tak přenesené působnosti.
- *Pokuty*: Jsou velmi těžko předvídatelné, jelikož výše příjmů záleží na takové chování různých subjektů, které je v rozporu se závazným právním předpisem.
- *Příjmy z mimorozpočtových fondů*: Využívají se zejména v případě hrozícího schodku hospodaření či k zabezpečování neplánovaných potřeb.
- *Příjmy ze sdružování finančních prostředků*: Kraj může sdružovat prostředky s dalšími kraji na financování veřejných služeb. Důvodem je úspora z rozsahu.
- *Příjmy ze sbírek a darů*: Představují nahodilé a méně významné zdroje příjmu. [13]

Dotace

Územním samosprávným celkům mohou být poskytnuty dotace a transfery. Dotace představují nenávratné vztahy přerozdělování v rozpočtové soustavě. Tvoří vzájemné vazby mezi poskytovatelem a příjemcem dotace. [12]

Důvodů existence dotací je několik. Jedním z důvodů je hospodářská nesamostatnost některých stupňů rozpočtové soustavy. Prostřednictvím dotací se projevuje realizace priorit politik poskytovatele a také je to projev přerozdělovacích procesů uvnitř soustavy.

Běžnými dotacemi se financují provozní potřeby, *kapitálovými* zase konkrétní investice. Některé dotace jsou *nárokové* (nárok na tyto dotace je automatický, kraje je dostávají pravidelně), jiné jsou *nenárokové* (musí se o ně žádat, kraj musí splnit určitá kritéria pro jejich získání). Dotace mohou být určeny na financování přesně stanovené potřeby s nutností dodržení určitých podmínek – *účelové* dotace, nebo nejsou poskytovány na financování konkrétních potřeb – *neúčelové* dotace.

Dle Provaníkové může kraj získat dotace ze státního rozpočtu v rámci souhrnného finančního vztahu (*příspěvek na výkon státní správy*), z kapitoly Všeobecné pokladní správy, z kapitol příslušných ministerstev, ze státních mimorozpočtových fondů a z Evropské unie.[13]

Příjmy návratného charakteru

Tento příjem je nutný po určité době vrátit. Zpravidla je zatížen úrokem. Jedná se o:

- *Návratné finanční výpomoci*: Poskytují se ze státního rozpočtu, státních finančních aktiv nebo Národního fondu bezúročně a na základě žádosti.
- *Úvěry a půjčky*: Před poskytnutím se posuzuje bonita žadatele. Ručí se většinou nemovitým majetkem, který kraj vlastní nebo i budoucími rozpočtovými příjmy.
- *Komunální dluhopisy*: Podmínky emise jsou vymezeny v zákoně o dluhopisech.[8]

2.2.2 Výdaje rozpočtu

Výdaje rozpočtu kraje jsou značně ovlivněny způsobem dotování. Jelikož jsou dotace krajům převážně účelové, kraj je musí použít na stanovené účely. Z toho důvodu je výdajová struktura podobná jako struktura příjmová.

Podle *zákona o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů* se hradí:

- *Závazky*, které vyplývají z plnění povinností uložených zvláštními právními předpisy, výdaje na činnost jeho orgánů v samostatné působnosti, výdaje spojené s výkonem státní správy, závazky vyplývající z uzavřených smluvních vztahů v jeho hospodaření a vztahů vlastních organizací (pokud k nim přistoupil), dotace do rozpočtů obcí, úhrada úroků z přijatých půjček a úvěrů, výdaje na emise vlastních dluhopisů a na úhradu výnosů náležejících jejich vlastníkům, výdaje na podporu subjektů, které se věnují veřejně prospěšné činnosti, na podporu soukromého podnikání, které je pro kraj prospěšné, dary a příspěvky, dotace Regionální radě regionu soudržnosti,
- *Splátky* přijatých půjček, úvěrů a návratných finančních výpomocí, splátky jistiny vlastních dluhopisů vlastníkům.[27]

I výdaje můžeme členit podle druhu, stanovený ve *vyhlášce Ministerstva financí*, a to na běžné výdaje, kapitálové výdaje a na financování.[22]

Výdaje můžeme klasifikovat na *plánované a neplánované*. Toto dělení nám umožňuje vhodně zvolit správnou strukturu příjmů na krytí výdajů. *Běžné* výdaje složí k financování pravidelných a opakujících se potřeb, *kapitálové* k financování dlouhodobých, investičních potřeb. Kraje vynakládají prostředky na *zabezpečení čistých veřejných statků* a na *zabezpečení smíšených veřejných statků*. [12]

3 ROZPOČTOVÝ PROCES

„Pod rozpočtovým procesem rozumíme souhrn činností, které jsou nezbytné k řízení hospodaření územního samosprávného celku v daném rozpočtovém období.“[13] Proces většinou trvá 2 roky a zahrnuje několik etap. Klíčovou roli tu hrají rozpočtové orgány s jejich rozpočtovými pravomocemi.

3.1 Rozpočtové orgány

Rozpočtové orgány disponují rozpočtovými pravomocemi, které jsou nezbytné k řádnému průběhu rozpočtového procesu.

V rámci samostatné působnosti přísluší *zastupitelstvu kraje*, jako nejvyššímu orgánu samosprávy kraje, schvalovat rozpočet. Tato pravomoc je tedy pro zastupitelstvo kraje výlučná. Zastupitelstvo si volí z řad svých členů hejtmana, který mimo jiné odpovídá za včasné objednání přezkoumání hospodaření kraje za uplynulý rok.

Rada kraje jako výkonný orgán zabezpečuje hospodaření kraje podle schváleného rozpočtu, může také provádět rozpočtová opatření, ale pouze v tom rozsahu, v jakém mu stanoví zastupitelstvo.

Dalším orgánem, který může plnit určité úkoly vyplývající ze schváleného rozpočtu, je *krajský úřad*. Tyto úkoly mu ukládá buď zastupitelstvo, nebo rada kraje.

Finanční výbor, jakožto iniciativní a kontrolní orgán, provádí kontrolu hospodaření s majetkem a finančními prostředky kraje, kontrolu hospodaření právnických osob a zařízení založených či zřízených krajem, kontrolu využití dotací poskytnutých krajem.

Dalším orgánem zastupitelstva je *kontrolní výbor*, který má na starosti kontrolu dodržování právních předpisů výbory a krajským úřadem v rámci samostatné působnosti. Kontrola se tedy může týkat oblasti finančního hospodaření.

Na základě zákona o krajích je možné zřídit ještě další *výbory zastupitelstva a komise rady*, které budou pověřeny k plnění úkolů související s rozpočtem kraje.[23]

3.2 Fáze rozpočtového procesu

Rozpočtový proces se skládá ze šesti fází. První fáze začíná už před rozpočtovým obdobím a poslední fáze vrcholí až po skončení tohoto období.

Rozpočtový proces začíná *vypracováním* rozpočtu, při kterém je třeba brát v úvahu rozpočtový výhled a údaje z rozpisu platného státního rozpočtu.

Jako pomocný nástroj pro střednědobé finanční plánování rozvoje využívá ÚSC, jak už bylo zmíněno, *rozpočtového výhledu*, který se zpravidla sestavuje na 2 – 5 let následujících po roce, kdy se sestavoval roční rozpočet. Vychází se zde z uzavřených smluvních vztahů a přijatých závazků. Rozpočtový výhled by měl obsahovat celkové údaje o příjmech a výdajích, zvláště pak o dlouhodobých závazcích a pohledávkách, finančních zdrojích a potřebách dlouhodobě realizovaných záměrů.[27]

Rozpočet se vypracovává v třídění podle *rozpočtové skladby*. Zde rozlišujeme rozpočtovou skladbu podle vyhlášky Ministerstva financí a skladbu, která vyjadřuje závazné ukazatele. Těmito závaznými ukazateli se následně řídí výkonné orgány kraje, právnické osoby zřízené nebo založené krajem, příjemci dotací či příspěvků z rozpočtu kraje. Je na úvaze kraje, jakým způsobem rozčlení rozpočet, jen je nutné, aby obsahoval ony závazné ukazatele. Rozpočet si tedy může kraj sestavit tak, aby byl členům zastupitelstva a veřejnosti co nejsrozumitelnější.[9] Vedle toho je ale třeba zpracovat ještě rozpočet v třídění podle vyhlášky Ministerstva financí, která přesně určuje jednotné členění pro všechny rozpočty rozpočtové soustavy.

Zákon explicitně neurčuje, který orgán má v pravomoci sestavení rozpočtu. Vychází se proto z pravomoci rady kraje připravovat návrhy pro jednání zastupitelstva a zabezpečení plnění jím přijatých usnesení.[23] Na přípravě rozpočtu se nepodílí pouze rozhodovací orgány, ale i další odborníci. Rada následně předkládá zastupitelstvu rozpočet k projednání.

Návrh rozpočtu musí být minimálně 15 dní před jeho projednáním v zastupitelstvu *zveřejněn* vhodným způsobem a ve vhodném rozsahu na úřední desce a v elektronické podobě, která umožňuje dálkový přístup. Občané tak mají možnost se s návrhem seznámit a případně k němu podat připomínky.

Následující fáze je schvalování rozpočtu. Rozpočet je schválen formou usnesení na zasedání zastupitelstva. *Projednávání a schvalování* rozpočtu je shodné s projednáváním jiných materiálů, není tedy nutné zvláštního postupu. Ke schválení je potřeba souhlasu nadpoloviční většiny všech členů zastupitelstva. Vše probíhá v souladu s jednacím řádem zastupitelstva kraje.

V případě, že se rozpočet nestihne schválit před 1. lednem rozpočtového roku, řídí se hospodaření kraje tzv. *rozpočtovým provizoriem* do doby, než se rozpočet schválí. Příjmy a výdaje, které jsou uskutečněny v době rozpočtového provizoria, se stávají po schválení rozpočtu jeho součástí. Tento postup má zajistit plynulost hospodaření jak na vlastní úrovni, tak i na úrovni nižších stupňů rozpočtové soustavy.

Neprodleně po schválení rozpočtu je nutné provést jeho rozpis. *Rozpis rozpočtu* obsahuje sdělení závazných ukazatelů subjektům, které jsou povinny se ukazateli řídit.

V souladu se schváleným rozpočtem pak kraj uskutečňuje své finanční *hospodaření*. Rada zabezpečuje hospodaření podle rozpočtu, proto je také odpovědná zastupitelstvu za jeho plnění a hospodaření. Rada také v průběhu této fáze provádí průběžnou kontrolu plnění rozpočtu a s výsledky kontroly seznamuje zastupitelstvo např. formou zpráv.

V průběhu hospodaření se může stát, že bude potřeba změnit rozpočet. To se děje prostřednictvím *rozpočtového opatření*, ke kterému se přistupuje buď povinně (v případě změny ve finančních ukazatelích k jinému rozpočtu, změny závazných ukazatelů vůči jiným osobám, či pokud hrozí nebezpečí rozpočtového schodku), nebo fakultativně dle rozhodnutí orgánu kraje (je to např. v případě organizační změny, metodické změny, věcné změny). Rozpočtové opatření můžeme chápat jako přesun rozpočtových prostředků bez změny celkového objemu příjmů a výdajů, použití nových příjmů k úhradě nových výdajů (celkový objem rozpočtu se zvýší) či vázání nových výdajů, čímž se objem rozpočtu snižuje.

Další fáze, *kontrola*, je klíčová pro zajištění transparentnosti při vynakládání veřejných finančních prostředků. Výše už byla zmíněna průběžná kontrola. Pokud provádí kontrolu svého hospodaření sám kraj, jde o kontrolu vnitřní. Mezi klíčové orgány v této fázi je finanční výbor. Je odpovědný zastupitelstvu a tomu také předkládá svá stanoviska. Kraj je navíc povinen dát si *přezkoumat hospodaření* za uplynulý kalendářní rok. Tento přezkum se řídí zákonem o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí.[31] Na tomto místě bych chtěla připomenout ještě *veřejnoprávní kontrolu*, která se řídí zákonem o finanční kontrole ve veřejné správě. Veřejnoprávní kontrola se zaměřuje na kontrolu hospodaření s veřejnými prostředky při jejich vynakládání na veřejné výdaje.[29]

Rozpočtový proces je završen celkovým *hodnocením* hospodaření kraje. Hodnocení nastává logicky až po skončení rozpočtového roku. Je zde snaha porovnat schválený rozpočet

kraje se skutečným plněním. Údaje o hospodaření kraje se souhrnně zpracovávají do *závěrečného účtu*. I tady jsou údaje o plnění rozpočtových příjmů a výdajů členěny podle rozpočtové skladby. Závěrečný účet obsahuje údaje o hospodaření s majetkem a o dalších finančních operacích. Návrh závěrečného účtu je třeba zveřejnit po dobu 15 dnů před jeho projednáním v zastupitelstvu vhodným způsobem, ve vhodném rozsahu na úřední desce a v elektronické podobě způsobem, který umožňuje dálkový přístup.

Závěrečný účet a zprávu výsledcích přezkoumání hospodaření projednává zastupitelstvo na svém zasedání. Tam k daným dokumentům buď vyjádří souhlas bez výhrad, nebo souhlas s výhradami. V druhém případě je pak potřeba přijmout opatření k nápravě nedostatků.[27]

3.3 Rozpočtové zásady

Rozpočtové zásady představují „*system poznatků, zevšeobecněných zkušeností, které se nahromadily v průběhu historického vývoje rozpočtu a rozpočtového procesu.*“[7]

Mezi hlavní zásady patří zásada každoročního sestavování a schvalování rozpočtu, zásada reálnosti a pravdivosti rozpočtu, zásada účelovosti, zásada úplnosti a jednotnosti rozpočtu, zásada dlouhodobé vyrovnanosti, zásada publicity [10]

Marková k těmto zásadám ještě přidává další zásady, jako je zásada včasnosti, zásada přednosti výdajů před příjmy, zásada neúčelovosti příjmů a účelovosti výdajů, zásada omezení přesunů v rozpočtu na úhrady potřeb v těchto rozpočtech nezajištěných, zásada hospodárnosti a efektivnosti. [8]

3.4 Porušení rozpočtové kázně

Rozpočtová pravidla pamatují i na možnost, že by došlo k neoprávněnému použití či zadržetí peněžních prostředků patřících nebo svěřených územnímu samosprávnému celku. V tomto případě se stanoví sankční odvod nebo penále. Osoba, která se porušení kázně dopustila, musí odvést do rozpočtu územního celku částku neoprávněně použitou nebo zadržené prostředky. Navíc je povinna zaplatit penále ve stanovené lhůtě, nejvýše ale do výše částky neoprávněně použité nebo zadržené. Porušit rozpočtovou kázeň lze také nesplněním povinností nebo podmínek, které jsou stanovené zákonem pro hospodaření územních celků, tj. například povinnost nechat si přezkoumat hospodaření za uplynulý kalendářní rok nebo povinnost stanovenou pro přípravu a projednání závěrečného účtu kraje.[8]

4 MAJETKOVÁ A FINANČNÍ STRUKTURA KRAJE

Majetková i finanční struktura kraje má podobnou strukturu jako jiné subjekty, avšak některé položky jsou však specifické (Tabulka 1).

Tabulka 1 Hlavní položky rozvahy kraje do r. 2009

ROZVAHA	
AKTIVA	PASIVA
Stálá aktiva	Vlastní zdroje
<i>Dlouhodobý nehmotný majetek</i>	<i>Majetkové a zvláštní fondy</i>
<i>Oprávký k dlouhodobému nehmotnému majetku</i>	<i>Finanční a peněžní fondy</i>
<i>Dlouhodobý hmotný majetek</i>	<i>Zvláštní fondy organizačních složek státu</i>
<i>Oprávký k dlouhodobému hmotnému majetku</i>	<i>Zdroje krytí prostředků rozpočtového hospodaření</i>
<i>Dlouhodobý finanční majetek</i>	<i>Výsledek hospodaření</i>
<i>Majetek převzatý k privatizaci</i>	
Oběžná aktiva	Cizí zdroje
<i>Zásoby</i>	<i>Rezervy</i>
<i>Pohledávky</i>	<i>Dlouhodobé závazky</i>
<i>Finanční majetek</i>	<i>Krátkodobé závazky</i>
<i>Prostředky rozpočtového hospodaření</i>	<i>Bankovní úvěry a půjčky</i>
<i>Přechodné účty aktivní</i>	<i>Přechodné účty pasivní</i>

Zdroj:[34], vlastní zpracování

Od roku 2010 má rozvaha pro ÚSC jinou podobu z důvodu účetní reformy v oblasti veřejných financí (Tabulka 2).

Tabulka 2 Hlavní položky rozvahy kraje od r. 2010

ROZVAHA	
AKTIVA	PASIVA
Stálá aktiva	Vlastní kapitál
<i>Dlouhodobý nehmotný majetek</i>	<i>Jmění účetní jednotky a upravující položky</i>
<i>Dlouhodobý hmotný majetek</i>	<i>Fondy účetní jednotky</i>
<i>Dlouhodobý finanční majetek</i>	<i>Výsledek hospodaření</i>
<i>Dlouhodobé pohledávky</i>	
Oběžná aktiva	Cizí zdroje
<i>Zásoby</i>	<i>Výdajové účty rozpočtového hospodaření</i>
<i>Krátkodobé pohledávky</i>	<i>Rezervy</i>
<i>Krátkodobý finanční majetek</i>	<i>Dlouhodobé závazky</i>
	<i>Krátkodobé závazky</i>

Zdroj:[35], vlastní zpracování

4.1 Aktiva

Vlastnictví majetku je jedním z nejdůležitějších předpokladů pro existenci územní samosprávy. Příjmy z hospodaření s majetkem kraje plynou přímo do jeho rozpočtu. O nakládání s majetkem rozhodují orgány kraje.[8] Podle zákona o krajích je kraj povinen svůj maje-

tek využívat účelně a hospodárně v souladu s jeho zájmy a úkoly. Kraj má za úkol pečovat o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů. V rámci těchto činností si vede evidenci o svém majetku. Kraj nesmí ručit za závazky fyzických a právnických osob, ale existují zde výjimky. Hospodaření kraje přezkoumává Ministerstvo financí.[23]

Kraje získaly při svém vzniku svůj majetek od státu. Tady bych chtěla připomenout zákony č. 157/2000 Sb., o přechodu některých věcí, práv a závazků z majetku České republiky do majetku krajů a zákon č. 290/2002 Sb., o přechodu některých dalších věcí, práv a závazků ČR na kraje a obce, občanská sdružení působící v oblasti tělovýchovy a sportu, na základě kterých se vyčlenil určitý majetek z majetku státu a byl dán do vlastnictví krajů.[24][28]

Organizace kraje

Kraj může k hospodářskému využívání majetku a k zabezpečení veřejně prospěšných činností zřizovat organizační složky, příspěvkové organizace aj. Jejich hlavním cílem však nesmí být dosažení zisku, ale uspokojování potřeb občanů.

Organizační složka kraje vzniká rozhodnutím zastupitelstva. Organizační složka hospodaří jménem svého zřizovatele, není účetní jednotkou.

Příspěvková organizace kraje je zřízena pro takové činnosti, které jsou zpravidla neziskové a jejich rozsah, struktura a složitost vyžaduje samostatnou právní subjektivitu. Příspěvková organizace hospodaří se svěřeným majetkem v rozsahu stanoveném zřizovací listinou, kterou vydává zřizovatel při jejím vzniku. PO může také vytvářet své peněžní fondy. Oproti organizační složce se příspěvková organizace zapisuje do obchodního rejstříku.[27]

4.2 Pasiva

Pasiva jsou zdroje krytí majetku (=kapitál). Činnosti kraje jsou financovány vlastními či cizími zdroji.

Vlastní kapitál je tvořen složkami, které byly při vzniku kraje do něho vloženy, nebo složkami, které při činnosti kraje vznikly. Jejich výhodou je to, že za něho nemusí kraj platit žádný úrok, zatímco z některých položek cizího kapitálu ano. Vlastní kapitál je obvykle nevratný, tj. kraj ho po svém získání už nebude muset vracet těm, kdo tento kapitál poskytli. Cizí kapitál jsou závazky kraje, jeho dluhy. Tento kapitál je nutno splatit. Závazky kraje vznikají z jeho činností a činností jeho organizačních složek. Mohou být formou úvěru, půjčky, převzetí dluhu.[9]

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 ANALÝZA ROZPOČTU ZLÍNSKÉHO KRAJE

Rozpočet je pro kraj hlavní ekonomický nástroj, proto jsem analýze rozpočtu, konkrétně jeho příjmové a výdajové stránce, věnovala tuto kapitolu. Nejprve jsem však provedla socioekonomickou analýzu ZK, abych mohla posoudit vhodnost výše příjmů a výdajů a způsobu hospodaření s nimi. Stručně také popisuji orgány ZK, které se na rozpočtovém procesu podílejí.

5.1 Socioekonomická charakteristika Zlínského kraje

Zlínský kraj byl ustanoven ústavním zákonem č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků. Kraj tvoří okres Zlín, Kroměříž, Uherské Hradiště a Vsetín. Celkem se tu nachází 304 obcí. Spolu s Olomouckým krajem tvoří region soudržnosti Střední Morava.

Na rozloze 3 964 km² zde žije 590 067 obyvatel. S hustotou 149 obyvatel/km² převyšuje republikový průměr v tomto ukazateli. Místní populace je tvořena převážně venkovským obyvatelstvem. Mezi nejpočetnější skupinu obyvatelstva patří skupina obyvatel v produktivním věku, tedy mezi 30-40 lety. Zatím je věková struktura vcelku příznivá, avšak dlouhodobě se předpokládá zvýšení podílu obyvatel v poprodukčním věku.

Nezaměstnanost ve Zlínském kraji se od roku 2007 postupně zvyšovala, a to z 6% až na skoro 11%. Naštěstí poslední údaje za rok 2011 zaznamenaly snížení nezaměstnanosti na necelých 9%. Lidé jsou nejvíce zaměstnáni v průmyslu, ve stavebnictví, v dopravě, v oblasti pohostinství, ubytovacích služeb, oprav motorových vozidel a v neposlední řadě také v oblasti obchodu s nemovitostmi.

Zlínsko bylo v minulosti ekonomicky velmi silné hlavně díky velkým průmyslovým podnikům zabývajícím se výrobou obuvi, pneumatik, strojů a také letadel. V polovině 90. let se však celá oblast dostala do krize v důsledku privatizace a restrukturalizace průmyslu.

Dnes je Zlínsko vnímáno jako dynamický region, ačkoliv je podle statistik v současnosti podprůměrná tvorba HDP (v roce 2009 to bylo 286 977 Kč na 1 obyvatele).

Jak už jsem zmiňovala, v minulosti bylo ve Zlíně mnoho strojírenských výrobních podniků. Ty daly také základ dnešní struktuře průmyslu na Zlínsku. V současnosti zde působí významné závody obuvnického, dřevozpracujícího, kožedělného, chemického, gumáren-

ského a potravinářského průmyslu. Důležitou roli tu hrají i zahraniční investoři, díky kterým mají podniky dostatečně velkou výkonnost.[18]

V Tabulce 3 uvádím další ukazatele charakterizující ZK.

Tabulka 3 Data o Zlínském kraji, r. 2011

Ukazatel	Měřicí jednotka	Hodnota ukazatele	Růst či pokles v %
Počet obyvatel		590 067	-0,1
Tvorba hrubého fixního kapitálu na obyv.	Kč	44 480	-10,3
Disponibilní důchod domácností na obyv.	Kč	168 431	-2,2
Vývoz	Mil. Kč	115 277	17,2
Průměrná mzda	Kč	20 241	+3,7
Obecná míra nezaměstnanosti	%	8,9	-0,8
Počet ekonomických subjektů		134 695	+1,7
Základní stavební výroba	Mil. Kč	1 002	+9,9
Mzdy v průmyslu	Kč	22 587	+7,1
Tržby v průmyslu	Mil. Kč	34 618	+11,7

Zdroj: [18], upraveno autorkou

5.2 Rozpočtové orgány Zlínského kraje

Hlavními rozpočtovými orgány Zlínského kraje jsou:

Zastupitelstvo Zlínského kraje a výbory zastupitelstva

Zastupitelstvo ZK má 45 volených členů. Na volební období 2008 – 2012 je zastupitelstvu k dispozici 14 výborů (Výbor finanční, kontrolní, sociální, zdravotní, výbor pro výchovu, vzdělávání a zaměstnanost, pro dopravu, pro cestovní ruch a informace, pro zahraniční vztahy, pro kulturu a památky, pro strategický rozvoj a investice, pro zemědělství, životní prostředí a rozvoj venkova, pro nevládní organizace a neziskový sektor, pro záležitosti Evropské unie a pro územní plánování). Výbory jsou iniciativními a kontrolními orgány zřízené zastupitelstvem. Plní úkoly, kterými je pověřil zastupitelstvo. Jemu také předkládají svá stanoviska a návrhy. Zastupitelstvo kraje zřizuje vždy výbor finanční, výbor kontrolní a výbor pro výchovu, vzdělávání a zaměstnanost.

Rada Zlínského kraje a komise kraje

Zlín má v Radě 9 členů. Rada může zřídit komise jako své iniciativní a poradní orgány. Svá stanoviska a náměty předkládají komise radě. Jí jsou také komise ze své činnosti odpovědné. V současnosti má rada 10 komisí (Komise Rady Zlínského kraje pro dopravní obslužnost, pro environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu, pro integraci sociálně vy-

loučených, pro protidrogovou prevenci a prevenci kriminality, pro rozvoj lidských zdrojů, pro sport, pro správu a strategii Regionálního podpůrného zdroje, pro zdravotně postižené, pro zdravotnictví a Kulturní komise Rady Zlínského kraje).

Hejtman

Hejtmanem Zlínského kraje byl zvolen na funkční období 2008-2012 MVDr. Stanislav Mišák.

Rada hospodářské a sociální dohody Zlínského kraje

Tato Rada byla ustavena jako dobrovolný dohodovací a iniciativní orgán odborů, zaměstnavatelů a veřejné správy pro tripartitní vyjednávání. Cílem je dosáhnout shody v zásadních otázkách hospodářského a sociálního rozvoje.

Krajský úřad

Ředitelem krajského úřadu je nyní Ing. Vladimír Kutý. Krajský úřad je rozdělen na 17 odborů (Odbor Kancelář hejtmána, Kancelář ředitele, ekonomický, právní a Krajský živnostenský úřad, územního plánování a stavebního řádu, životního prostředí a zemědělství, zdravotnictví, investic, dopravy a silničního hospodářství, kultury a památkové péče, řízení dotačních programů, řízení lidských zdrojů, sociálních věcí, strategického rozvoje kraje, školství, mládeže a sportu a Útvar interního auditu).

5.3 Rozpočet Zlínského kraje v letech 2007-2010

Rozpočet Zlínského kraje byl schválen ve všech sledovaných letech vždy jako schodkový s tím, že schodek bude uhrazen čerpáním dlouhodobého bankovního úvěru smluvně zajištěného u Evropské investiční banky. Součástí financování byla také splátka úvěru čerpaného v předešlých letech. Během rozpočtového období docházelo k úpravě rozpočtu.

V průběhu roku 2007 došlo ke třem úpravám rozpočtu, které byly vyvolány zapojením finančních prostředků nevyčerpaných v roce 2006, navýšením příjmů a výdajů účelovými dotacemi ze státního rozpočtu, vyššími výnosy sdílených daní a posunem čerpání výdajů do následujícího období. Rozpočtové hospodaření vykázalo přebytek oproti očekávanému schodku. Nakonec tedy nebylo nutné čerpat úvěr u EIB.

V roce 2008 se výše úvěru díky úpravě rozpočtu snížila na částku 230 000 tis. Kč. V průběhu roku došlo k úpravám rozpočtu z podobných důvodů jako v předešlém roce. Rozpočtové hospodaření vykázalo sice schodek, ale mnohem nižší, než očekávaný.

V dalším roce došlo ke stejným úpravám rozpočtu jako v předchozích letech, navíc byl jeden z důvodů pro úpravu rozpočtu revize příjmů a výdajů v souvislosti s krácením nenaplňených příjmů ze sdílených daní. Hospodaření Zlínského kraje bylo v tomto roce schodkové.

Taktéž v roce 2010 se schválil schodkový rozpočet, který byl pak upraven z důvodu zapojení finančních prostředků nevyčerpaných v roce 2009, zapojení odvodů ze zisků obchodních společností, navýšení příjmů a výdajů účelovými dotacemi ze státního rozpočtu, snížení daňových příjmů proti úspoře výdajů a posunu čerpání výdajů do následujícího období a tím snížení čerpání plánovaného úvěru. Rozpočtové hospodaření vykázalo zase schodek, ačkoliv nižší, než očekávaný.

Rozpočtové hospodaření za sledované období skončilo kromě prvního roku vždy záporným saldem příjmů a výdajů. Stejně tak i čistý výsledek hospodaření se pohybuje kromě roku 2007 v záporných hodnotách, které se v průběhu let prohlubuje. Na druhou stranu vykazuje ZK každoročně v hospodářské činnosti zisk.

Po porovnání Tabulky 4, kde je uvedeno hospodaření všech krajů v ČR v letech 2007-2009 a Tabulky 5, kde najdeme hospodaření Zlínského kraje v letech 2007-2010, může konstatovat, že vývoj příjmů a výdajů krajů a konkrétně ZK a jejich jednotlivých složek je téměř shodný. Výjimku tvoří kapitálové příjmy, jejichž vývoj ve ZK je opačný než u celorepublikového vývoje tohoto druhu příjmu. To však není nic neobvyklého, jelikož jsou kapitálové příjmy velice individuální a liší se kraj od kraje.

Tabulka 4 Hospodaření krajů v letech 2007 – 2009

V mld. Kč	2007	2008	2009
Daňové příjmy	46,1	49,8	43,8
Nedaňové příjmy	3,5	3,9	4,0
Kapitálové příjmy	0,8	0,6	0,4
Dotace	75,0	77,4	88,7
PŘÍJMY CELKEM	125,4	131,7	136,9
Běžné výdaje	107,7	112,5	120,9
Kapitálové výdaje	16,6	20,5	23,7
VÝDAJE CELKEM	124,3	133,0	144,6
SALDO	1,1	-1,3	-7,7

Zdroj: [16], upraveno autorkou

Tabulka 5 Příjmy a výdaje ZK v letech 2007-2010

V tis. Kč	2007		2008		2009		2010	
Rozpočet	Schvál.	Skuteč.	Schvál.	Skuteč.	Schvál.	Skuteč.	Schvál.	Skuteč.
Daňové příjmy	2 309 888	2 501 156	2 559 692	2 703 386	2677834	2 374 915	2 559 816	2 440 774
Nedaňové příjmy	106 587	162 697	102 200	173 228	102 067	238 353	433 376	454 517
Kapitálové příjmy	200	66 367	6 180	22 794	1 052	53 910	200	5 446
Přijaté dotace	4 773 579	5 023 495	5 165 178	4 984 174	5093768	6 289 450	4 728 280	5 823 755
PŘÍJMY	7 190	7 753	7 833	7 883	7 874	8 956	7 721	8 724
CELKEM	521	715	250	581	721	627	672	493
Běžné výdaje	6 666 757	6 673 060	7 253 092	6 951 033	7 422 153	7 424 729	6 947 335	7 340 873
Kapitálové výdaje	1 012 514	914 625	1 398 908	1 164 091	1 363 817	1 857 776	1 361 532	1 640 342
VÝDAJE	7 679	7 587	8 652	8 118	8 785	9 287	8 308	8 981
CELKEM	271	685	000	779	971	523	867	215
Financování	488 750	-166 030	818 750	235 199	911 250	330 896	587 195	256 722

Zdroj: [32],[33],[34],[35], zpracováno autorkou

V následujících letech, tj. 2011 – 2015, bude rozpočet ZK zatížen hlavně splácením úvěrů, platbou úroků, předfinancováním a kofinancováním rozvojových projektů aj. To se také promítlo při sestavování rozpočtového výhledu ZK na roky 2011-2015 při stanovení předpokládaných příjmů a výdajů.

5.3.1 Příjmová stránka rozpočtu

Dotace představují nejvýznamnější druh příjmu do rozpočtu ZK (v průměru 66% příjmů kraje). Druhým důležitým druhem příjmů jsou daňové příjmy (30%). Následují nedaňové příjmy a příjmy kapitálové, které dohromady tvoří v průměru pouhých 4 % z celkových příjmů.

Celkové příjmy ZK v roce 2007, které byly rozpočtované ve výši 7 190 521 tis. Kč, dosáhly ve skutečnosti výše 7 753 715 tis. Kč. Tento výsledek byl dosažen díky daňovým i nedaňovým příjmům, které byly vyšší, než se očekávalo, a to i přesto, že dotace nebyly naplněny na 100%.

V následujícím roce, v roce 2008, dosáhly skutečné příjmy plnění 100,89% upravených rozpočtovaných celoročních příjmů. Měly na tom zásluhu daňové, ale také nedaňové příjmy, které měly plnění až 109,54%. Na druhou stranu skutečné kapitálové příjmy byly ve

výši pouhých 30,61% očekávaných kapitálových příjmů, taktéž dotace nebyly naplněny na 100%.

Poprvé ve sledovaném období byly v roce 2009 příjmy ZK nižší, než původně očekávané. Stoprocentního plnění nedosáhly ani daňové příjmy, kapitálové příjmy a ani dotace. Naopak, výše nedaňových příjmů přesáhla 238 353 tis. Kč, což je 129,63 % plánovaného příjmu.

Příjmy ZK v roce 2010 dosáhly skutečné výše 8 724 493 tis. Kč, což je 99,36 % upravených rozpočtovaných celoročních příjmů. V průběhu roku byly původně rozpočtované příjmy upraveny. V rámci úprav došlo k navýšení u příjmů kapitálových, neinvestičních a investičních dotací, u převodů z vlastních fondů, byly ale kráceny daňové i nedaňové příjmy a neinvestiční dotace ze zahraničí. Skutečnost nakonec byla taková, že daňové příjmy byly splněny na 98,72%, nedaňové příjmy na 108,35%, kapitálové příjmy pouze na 54,52% a dotace na 99,06%.

V Tabulce 6 jsou uvedené jednotlivé položky příjmu ZK za roky 2007 – 2010 jak ve schválené podobě, tak i ve skutečné výši.

Tabulka 6 Příjmy ZK v letech 2007-2010

V tis. Kč	2007		2008		2009		2010	
	Schvál.	Skuteč.	Schvál.	Skuteč.	Schvál.	Skuteč.	Schvál.	Skuteč.
Příjmy								
Daňové příjmy	2 309 888	2 501 156	2 559 692	2 703 386	267783 4	237491 5	2 559 816	2 440 774
<i>DPFO</i>	699 079	672 371	687 762	634 084	647 405	583 111	593 420	596 838
<i>DPPO</i>	480 617	719 975	676 500	838 330	711 677	588 468	672 192	556 444
<i>DPH</i>	1 114 159	1 090 587	1 164 300	1 198 338	1 287 454	1 185 278	1 277 811	1 273 481
<i>Ostatní daň. příjmy</i>	16 300	18 223	31 130	32 634	31 298	18 057	16 393	14 011
Nedaňové příjmy	106 587	162 697	102 200	173 228	102 067	238 353	433 376	454 517
Kapitálové příjmy	200	66 367	6 180	22 794	1 052	53 910	200	5 446
Dotace	4 773 579	5 023 495	516517 8	498417 4	509376 8	628945 0	4 728 280	5 823 755
<i>Neinvestiční</i>	4 660 137	4 696 392	5 105 778	4 864 241	5 032 996	5 246 452	4 640 266	5 114 872
<i>Investiční</i>	113 442	327 103	59 400	151 787	60 772	1 042 998	88 014	708 883
PŘÍJMY CELKEM	7 190 521	7 753 715	7 833 250	7 883 581	7 874 721	8 956 627	7 721 672	8 724 493

Zdroj: [32],[33],[34],[35], zpracováno autorkou

Tabulka 7 obsahuje výši celkových příjmů za sledované období v rozpočtované podobě, v upravené podobě a také skutečné příjmy.

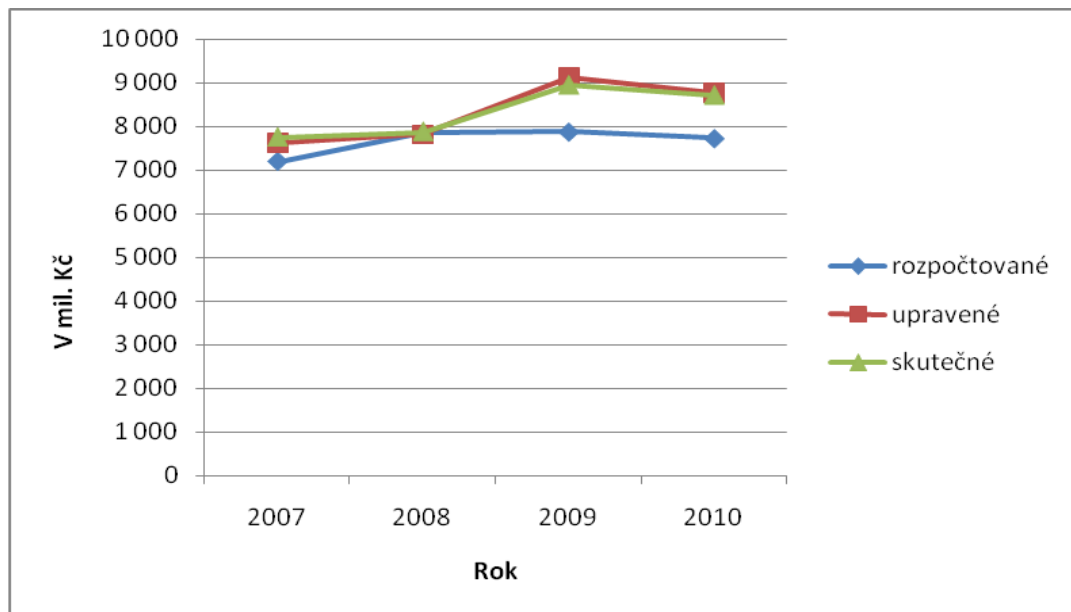
Tabulka 7 Srovnání rozpočtovaných, upravených a skutečných příjmů ZK za období 2007-2010

PŘÍJMY v tis. Kč	2007	2008	2009	2010
rozpočtované	7 190 521	7 833 250	7 874 721	7 721 672
upravené	7 621 461	7 814 399	9 131 374	8 780 748
skutečné	7 753 715	7 833 250	8 956 627	8 724 493

Zdroj: [32],[33],[34],[35], zpracováno autorkou

V Grafu 1 vidíme průběh vývoje příjmů. Díky možnosti úpravy rozpočtu během rozpočtového období může kraj celkem přesně s ohledem na aktuální situaci odhadnout výši skutečných příjmů na konci rozpočtového období. Proto křivka vývoje upravených příjmů je téměř totožná s křivkou skutečných příjmů.

Graf 1 Srovnání rozpočtovaných a skutečných příjmů ZK za období 2007-2010

Zdroj: [32],[33],[34],[35], zpracováno autorkou

Celkové příjmy mají v rozpočtovém výhledu klesající tendenci a to hlavně z důvodu poklesu dotací z EU. Očekává se mírné zvýšení příjmů z daňových a nedaňových příjmů. Viz Tabulka 8.

Tabulka 8 Rozpočtový výhled ZK na období 2011 - 2015

V tis. Kč	2011	2012	2013	2014	2015
<i>Daňové příjmy</i>	2 578 243	2 474 923	2 499 507	2 524 337	2 549 415
<i>Nedaňové příjmy</i>	153 065	483 899	293 308	366 513	402 983
<i>Kapitálové příjmy</i>	0	0	0	0	0
<i>Přijaté dotace</i>	5 350 982	5 353 112	4 912 836	4 691 519	4 644 080
PŘÍJMY CELKEM	8 082 290	8 311 934	7 705 651	7 582 369	7 596 478

Zdroj: [36], vlastní zpracování

Daňové příjmy

Rozpočtem očekávané příjmy ze sdílených daní byly v prvním sledovaném roce překročeny o 130 617 tis. Kč, což představovalo plnění na 105,55 % upraveného rozpočtu. Zejména výnos z DPPO byl překvapivě vysoký. Podle zákona o rozpočtovém určení daní náleží Zlínskému kraji 5,302314 % podílu z celkového objemu sdílených daní stanovených pro kraje. Při stanovení výše daňových příjmů na další rok se přihlíží na predikci Ministerstva financí a zkušenosti z minulých let.

V roce 2008 byla situace podobná. Daňovým příjmem je také nesdílená daň, a to DPPO placená Zlínským krajem. Její výše odpovídá výdajům kraje. Dále jsou součástí daňových příjmů i správní poplatky vybírané jednotlivými odbory na základě zákona o správních poplatcích za úkony ve správních řízeních.

V roce 2009 bylo plnění ze sdílených daní pouze 98,15 % upraveného rozpočtu a to i přesto, že byl původní schválený rozpočet v důsledku nové predikce MF a špatné daňové výtežnosti ponížen.

V dalším roce nedosáhly daňové příjmy očekávané výše. Součástí těchto příjmů byly i příjmy z licencí kamionové přepravy, ale ani ty nebyly naplněny na 100% v důsledku útlumu mezinárodní přepravy v důsledku hospodářské recese.

Nedaňové příjmy

V roce 2007 byly nedaňové příjmy tvořeny převážně příjmy z úroků a realizace finančního majetku (odvody ze zisku obchodních společností ZK, úroky), příjmy z pronájmu majetku ZK, splátkami půjčených prostředků, poplatky za odebrané množství podzemní vody, odvody organizací s přímým vztahem a přijatými sankčními platbami a vratkami transferů.

V roce 2008 byly celkové nedaňové příjmy naplněny na 109,54 % díky zhodnocení finančního majetku, které bylo lepší, než rozpočet očekával (úroky z bankovních účtů) a také díky rozpočtem nepředpokládaným příjmům plynoucím ze sankcí a vratek transferů.

Ze stejných důvodů byly v následujícím roce naplněny příjmy až na 129,63 %.

V posledním sledovaném roce byly nedaňové příjmy tvořeny podobnými dílčími příjmy jako v předchozích letech. Do ostatních nedaňových příjmů zahrnujeme ještě sankční platby, příjmy z vlastní činnosti, příjmy z finančního vypořádání předchozích let, příspěvky a náhrady.

Kapitálové příjmy

Jedná se o příjmy za prodej pozemků, bytů, nemovitostí. Jejich plnění je značně kolísavé. Zatímco např. v roce 2007 překročily skutečné příjmy ty rozpočtované, v následujícím roce představovalo plnění už jen 30,61 % upraveného rozpočtu. Důvodem nízkého plnění je především očekávaný příjem z prodeje akcií, který byl realizován až začátkem roku 2009. V roce 2009 téměř splnily výši očekávaných příjmů. V roce 2010 pak byly očekávané příjmy naplněny jen do 54,52%.

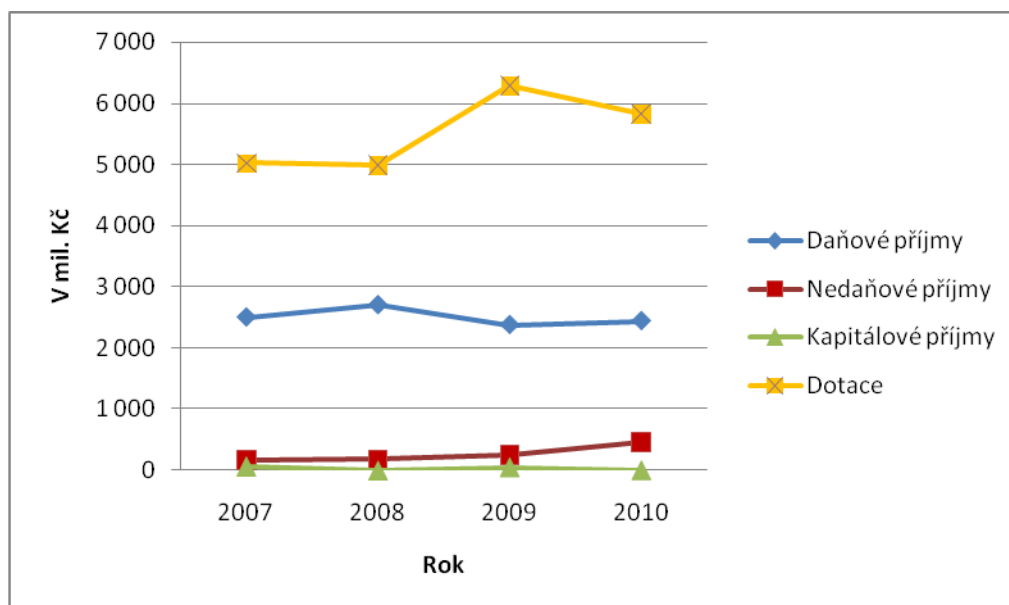
Dotace

Běžné dotace zahrnovaly neinvestiční dotace od veřejných rozpočtů centrální úrovně, neinvestiční dotace od veřejných rozpočtů územní úrovně, neinvestiční dotace ze zahraničí a převody z vlastních fondů. Do kapitálových dotací zařazujeme investiční dotace od veřejných rozpočtů centrální úrovně.

Plnění dotací se ve sledovaném období se vždy pohybovalo kolem 99% upraveného rozpočtu. Součástí byly dotace poskytnuté jednotlivými ministerstvy a státními fondy, poskytnuté ze zahraničí na projekty Regionální inovační strategie, COGNAC a SupPolicy, dotace obcí na dopravní obslužnost, dotace obcí na platbu pojistného na internet v obcích ZK, příspěvky obcí a příspěvky dobrovolných svazků obcí na projekty realizované Zlínským krajem, dále prostředky převedené z vlastních fondů, a to z účtu hospodářské činnosti, z depozitního účtu a z účtu sdružených prostředků s Olomouckým krajem – NUTS II. V roce 2010 pak byly navíc příjmy z dotací od krajů ČR a dotace od Domu zahraničních služeb.

Pro lepší přehlednost jsem vytvořila Graf 2, kde je vidět vývoj jednotlivých druhů příjmů ZK během sledovaného období.

Graf 2 Vývoj jednotlivých druhů příjmů ZK v letech 2007-2010

Zdroj: [32],[33],[34],[35], zpracováno autorkou

5.3.2 Výdajová stránka rozpočtu

Celkové výdaje ZK činily v roce 2007 7 587 685 tis. Kč, tj. 96,51 % upraveného rozpočtu. K výraznějšímu rozdílu proti rozpočtu došlo zejména z důvodu nižšího čerpání grantových schémat, podprogramů a projektů Programového fondu, ty se posunuly do následujícího roku, dále pak nečerpáním běžných výdajů kraje v předpokládané výši, nečerpáním havarijního fondu, nedošlo ani k některým výkupům nemovitostí.

V následujícím roce bylo čerpání ve výši 8 118 779 tis. Kč. Plnění výdajů jen na 96,43 % upraveného rozpočtu bylo způsobeno podobnými důvody jako v předchozím roce.

Skutečné čerpání výdajů bylo v roce 2009 ve výši 91,48 % upraveného rozpočtu, přičemž vzrostl podíl investičních výdajů z 14,34 % na 20%.

Stejně jako v ostatních sledovaných letech, ani v roce 2010 nebyly výdaje vyčerpány na 100%. Napomohlo tomu mimo jiné i nižší čerpání globálních grantů, podprogramů a projektů Programového fondu, nečerpáním havarijního fondu, nižším čerpáním zaměstnanec-kého fondu a posunem realizace některých investičních akcí do následujícího roku.

Následující Tabulka 9 uvádí výdaje ZK za období 2007 – 2010. Výdaje se skládají ze dvou hlavních skupin. Z běžných výdajů, které představují v průměru 82% celkových výdajů, a z kapitálových výdajů.

Tabulka 9 Výdaje ZK v letech 2007-2010

V tis. Kč	2007		2008		2009		2010	
	Schvál.	Skuteč.	Schvál.	Skuteč.	Schvál.	Skuteč.	Schvál.	Skuteč.
Výdaje								
Běžné výdaje celkem	6 666 757	6 673 060	7 253 092	6 951 033	7 422 153	7 424 729	6 947 335	7 340 873
<i>Běžné výdaje orgánů ZK celkem</i>	890 854	852 824	951 313	906 717	1 033 435	1 103 594	1 058 421	1 065 112
<i>Neinvestiční transfery a platby jiným rozpočtům</i>	5 559 849	5 660 208	5 855 898	5 882 689	5 968 975	6 113 906	5 443 099	5 947 248
<i>Neinvestiční výdaje fondů</i>	216 054	160 027	445 880	161 627	419 743	207 229	445 815	328 513
Kapitálové výdaje celkem	101251 4	914625	1 398 908	1 164 091	1 363 817	1 857 776	1 361 532	1 640 342
<i>Investice ZK</i>	475 392	279 288	734 505	655 230	457 552	822 894	447 864	352 793
<i>Investiční dotace zřizovaným PO</i>	299 772	447 339	272 633	314 382	185 296	646 632	196 416	525 787
<i>Investiční půjčené prostředky</i>	4 389	0	0	3 638	2 820	57 820	30 000	0
<i>Investiční transfery ostatní</i>	22 263	26 260	36 055	60 993	29 370	37 155	18 436	17 573
<i>Investiční výdaje fondů</i>	210 698	156 049	355 715	129 848	681 894	279 015	668 816	744 189
VÝDAJE CELKEM	7 679 271	7 587 685	8 652 000	8 118 779	8 785 971	9 287 523	8 308 867	8 981 215

Zdroj: [32],[33],[34],[35], zpracováno autorkou

Tabulka 10 obsahuje data o rozpočtovaných, upravených a skutečných výdajích ve sledovaném období.

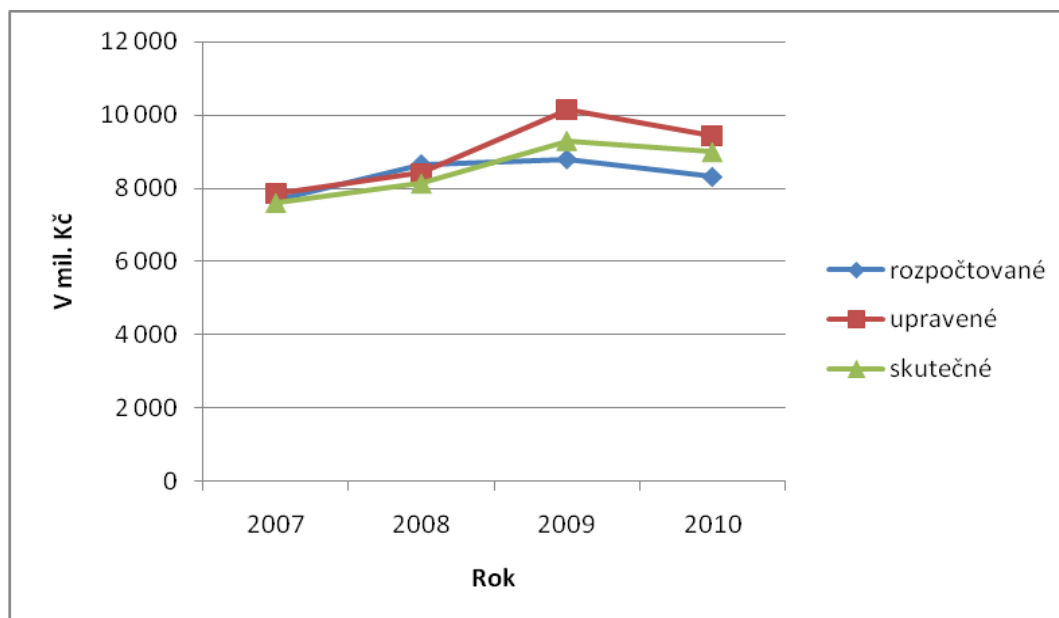
Tabulka 10 Srovnání rozpočtovaných a skutečných výdajů ZK

VÝDAJE v tis. Kč	2007	2008	2009	2010
rozpočtované	7 679 271	8 652 000	8 785 971	8 308 867
upravený	7 861 716	8 419 394	10 152 509	9 443 289
skutečné	7 587 685	8 118 779	9 287 523	8 981 215

Zdroj: [32],[33],[34],[35], zpracováno autorkou

Následující Graf 3 zobrazuje vývoj výdajů ZK. Skutečné výdaje byly vždy nižší než údaje v upraveném rozpočtu. Do roku 2009 měly výdaje rostoucí tendenci, ale v roce 2010 se zaznamenalo snížení výdajů.

Graf 3 Srovnání rozpočtovaných a skutečných výdajů ZK za období 2007-2010

Zdroj: [32],[33],[34],[35], zpracováno autorkou

Běžné výdaje

Běžné výdaje můžeme rozčlenit na:

Běžné výdaje orgánů ZK: Jejich čerpání bývá kolem 95% upraveného rozpočtu. Tyto výdaje jsou vynakládány na mzdové prostředky zaměstnanců KÚ a zastupitelů, jsou čerpány v oblasti služeb pro úřad, příslušenství mezd, nákupů drobného DHM, v oblasti zahraničních vztahů při realizaci plánovaných aktivit. Jsou jimi financovány také některé plánované obchodní mise a plánované splátky úroků z úvěrů.

Neinvestiční transfery a platby jiným rozpočtům: Patří sem výdaje zřizované organizace, přímé výdaje škol a školských zařízení – krajské a obecní, nestátní školství a neinvestiční půjčené prostředky. Jejich čerpání většinou koresponduje s upraveným rozpočtem.

Neinvestiční výdaje fondů: Čerpání výdajů fondů (fondu kultury, mládeže a sportu, zaměstnaneckého, programového a havarijního fondu) bývá značně kolísavé. Zásadní procentuální podíl na neplnění plánovaných výdajů mají programový a havarijní fond. Hlavně

pak u havarijního fondu jsou finanční prostředky uvolněny jen v případě havárie na její likvidaci.

Kapitálové výdaje

Kapitálové výdaje ZK zahrnují:

Investice ZK: Prostředky byly v posledních letech čerpány na investiční akce, jako na příklad na stavbu onkologického centra, na Strategickou průmyslovou zónu Holešov, investuje se také do stavebních úprav např. krajských nemocnic. Nedočerpání bylo způsobeno neuskutečněním některých investičních akcí především v oblasti zdravotnictví, nebyly realizovány některé nákupy v oblasti informační technologie. Nedočerpání jde na vrub neuskutečnění nebo nedokončení některých investičních akcí jako jsou projekt mapových serverů či informační strategie.

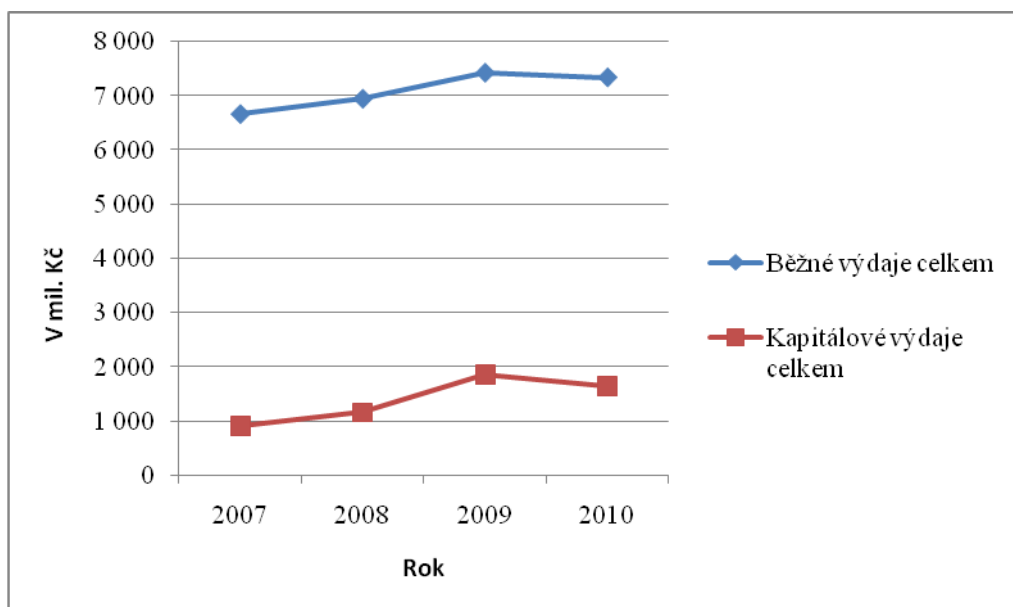
Investiční transfery: Největší podíl těchto transferů tvoří investiční dotace zřizovaným příspěvkovým organizacím. V posledních letech to byly transfery např. na budování vyrozumívacích a varovných systémů, na věcné prostředky sborů dobrovolných hasičů, na hrazení bystřin, na vodní hospodářství, dotace v rámci bezpečnosti silničního provozu aj.

Investiční výdaje fondů: Jejich čerpání téměř nikdy nedosáhlo 100% upraveného rozpočtu. Důvodem bylo zejména nízké čerpání prostředků z Programového fondu, časový posun výzev jednotlivých Operačních programů oproti předpokladům, u grantových schémat šlo o výpovědi smluv, ukončení platnosti smluv aj. Investiční výdaje bývají v některých letech rozpočtovány a čerpány pouze u Programového fondu a Fondu kultury, někdy dokonce jen u Programového fondu.

Do kapitálových výdajů řadíme ještě *dotace zřizovaným PO, investiční půjčené prostředky a investiční transfery ostatní.*

Vývoj běžných a kapitálových výdajů mají podobný vývoj. Jak vidíme v Grafu 4, do roku 2009 se výdaje rostly, ale v roce 2010 zaznamenaly pokles.

Graf 4 Vývoj jednotlivých druhů výdajů ZK v letech 2007-2010

Zdroj: [32],[33],[34],[35], zpracováno autorkou

U běžných výdajů se předpokládá slabý meziroční nárůst (hlavně při financování příspěvkových organizací ZK). Příspěvky do jednotlivých fondů jsou však výrazně poníženy. Je plánováno dočerpát úvěr od EIB. Tyto finanční prostředky se použijí na realizaci akcí a rámci ROP SM a několika sektorových operačních programů programovacího období strukturálních fondů EU 2007 – 2013 a dále na prioritní akce realizované ZK nebo jeho PO bez dotační podpory EU. Při realizaci investičních záměrů se upřednostní akce spolufinancované z evropských fondů a akce rozestavěné. Investiční výdaje jsou plánovány hlavně v rámci programového fondu, kde však v průběhu let 2012 – 2015 budou klesat.

Předpokládaný vývoj výdajů v následujících letech uvádí Tabulka 11.

Tabulka 11 Rozpočtový výhled – plánované výdaje v letech 2011-2015

V tis. Kč	2011	2012	2013	2014	2015
Běžné výdaje	7 198 704	7 124 504	7 007 439	7 115 499	7 095 765
Investiční výdaje	1 037 335	1 470 289	690 213	407 120	405 704
VÝDAJE CELKEM	8 236 040	8 594 793	7 697 652	7 522 619	7 501 469

Zdroj: [36], vlastní zpracování

6 ANALÝZA MAJETKOVÉ A FINANČNÍ STRUKTURY ZLÍNSKÉHO KRAJE

V souladu se zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví vypracovává Zlínský kraj každoročně účetní závěrku ZK. Vzhledem k rozsáhlé reformě účetnictví má účetní závěrka k datu 31. 12. 2010 jinou podobu, než v předchozích letech. Údaje k tomuto datu již odpovídají novým účetním postupům, kdy se nově vykazují např. pohledávky a závazky, proto není vhodné údaje podle nových postupů porovnávat s údaji, které byly sestaveny na základě starých postupů. Ve své další analýze se proto zaměřím pouze na období 2007 – 2009.

6.1 Analýza aktiv

Výši stálých a oběžných aktiv a jejich jednotlivých složek za léta 2007 – 2009 vyčteme z Tabulky 12. Stálá aktiva představují více jak 90% celkových aktiv.

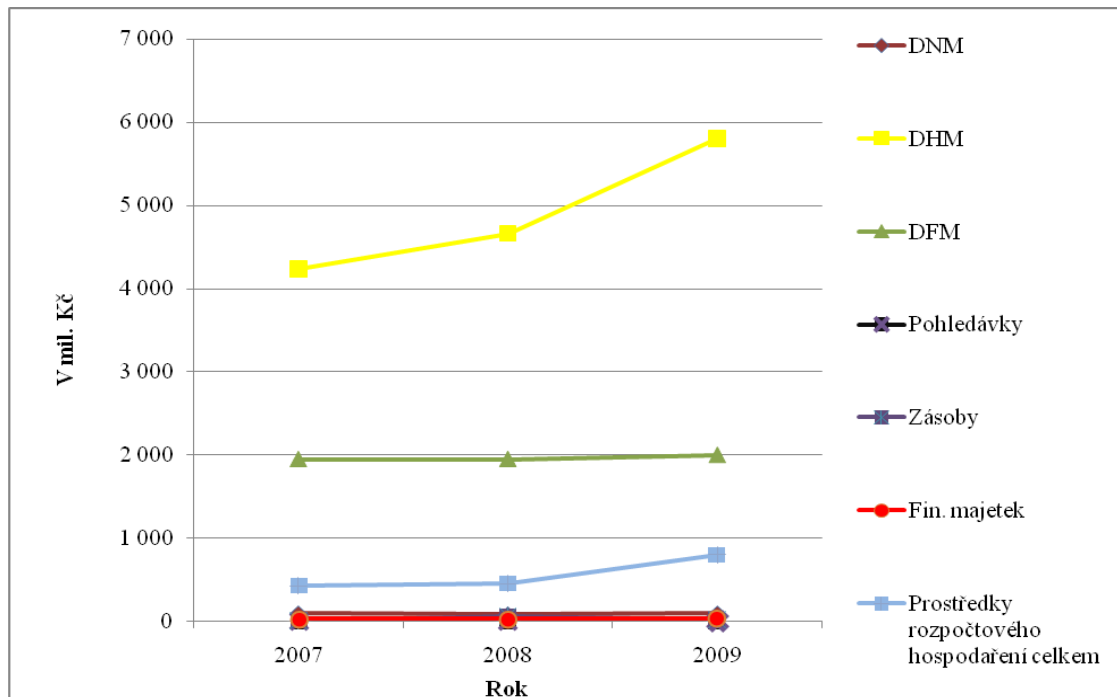
Tabulka 12 Analýza aktiv ZK v letech 2007-2010

V Kč	2007	2008	2009
Stálá aktiva	6 264 862 306	6 685 325 296	7 894 878 370
<i>DNM</i>	90 549 517	79 316 546	90 102 444
<i>DHM</i>	4 228 100 215	4 658 776 176	5 807 357 352
<i>DFM</i>	1 946 212 573	1 947 232 573	1 997 418 572
Oběžná aktiva	456 006 796	533 885 435	849 533 871
<i>Zásoby</i>	343 385	330 843	485 328
<i>Pohledávky</i>	3 803 901	56 730 434	15 612 853
<i>Fin. majetek</i>	25 558 062	26 164 350	29 184 903
<i>Prostředky rozpočtového hospodaření celkem</i>	426 301 447	450 659 805	791 990 568
AKTIVA CELKEM	6 720 869 103	7 219 210 732	8 744 412 241

Zdroj: [32],[33],[34], zpracováno autorkou

Graf 5 znázorňuje výši jednotlivých druhů aktiv a také jejich vývoj ve sledovaném období. Nejvýznamnější položku aktiv tvoří dlouhodobý hmotný majetek, daleko za ním pak dlouhodobý finanční majetek a prostředky rozpočtového hospodaření. Ve srovnání s celkovou výší aktiv je velikost finančního majetku, zásob a pohledávek velice malá.

Graf 5 Analýza aktiv ZK v letech 2007-2009

Zdroj: [32],[33],[34], zpracováno autorkou

Hospodaření s majetkem ZK

K hospodaření se svým majetkem zřídil Zlínský kraj 136 příspěvkových organizací, z nichž 110 spadá do oblasti školství, 7 do kultury, 3 do zdravotnictví, 1 v oblasti dopravy a 15 ve sféře sociální.

Zlínský kraj je dle obchodního zákoníku vlastníkem 14 obchodních společností. Má 100 % obchodní podíl v některých společnostech s ručením omezeným (např. Správa a údržba silnic Zlínska, s.r.o.), v některých má menší než 50% obchodní podíl (Technologické inovační centrum s. r. o.), dále je jediný akcionář v některých akciových společnostech (Krajská nemocnice T. Bati a.s.), v jiných zase je obchodní podíl ZK pod 100% (Regionální letiště Přerov, a. s.). Kromě toho je třeba zmínit ještě obecně prospěšné společnosti (Energetická agentura Zlínského kraje, o. p. s.).

Zlínský kraj v roce 2010 v rámci volné živnosti oboru „Skladování, balení zboží, manipulace s nákladem a technické činnosti v dopravě“, provozoval pouze parkoviště. Jiná podnikatelská činnost nebyla vykonávána. V předešlých letech vykonával ZK na základě živnostenského oprávnění i činnost zaměřenou na nájem movitého majetku (v roce 2007). Měl také oprávnění k provozování koncesované živnosti „Silniční motorová doprava, k provo-

zování volné živnosti „Výroba, obchod a služby“ (v roce 2008). Tato volná činnost je koncipována tak, že zahrnuje 80 oborů činnosti. Jedním z nich jsou také „Mimoškolní výchovy a vzdělávání, pořádání kurzů, školení, včetně lektorské činnosti“.

6.1.1 Stálá aktiva

Stálá aktiva tvoří dlouhodobý nehmotný majetek, dlouhodobý hmotný majetek a dlouhodobý finanční majetek.

Celková suma stálých aktiv každoročně roste. Pokud se podíváme na jednotlivé položky, stejný vývoj je zaznamenán pouze u DFM.

V roce 2007 došlo ke zjevnému nárůstu DNM. Nárůst DFM je způsoben založením akciové společnosti Vsetínská nemocnice a.s. Významný byl i nárůst aktiv v oblasti technického zhodnocení, a to zhodnocení silničních staveb ve výši 382 mil Kč. V roce 2008 se provedly stavební úpravy a investice týkající se nemocnic a zdravotnických zařízení ve výši 397 mil. Kč, díky čemuž se zvýšila položka Nedokončený DHM. Následující rok došlo k výraznému navýšení položky DHM díky pořízení staveb pro průmyslovou zónu Holešov a výstavbě této zóny (celkově ve výši přes 1 560 mil. Kč).

Významný přírůstek DFM ve výši 50,2 mil. Kč můžeme pozorovat v roce 2009. V tomto roce došlo k navýšení hodnoty majetkové účasti v Kroměřížské nemocnici, a.s.

6.1.2 Oběžná aktiva

Do oběžných aktiv řadíme zásoby, pohledávky, finanční majetek (prostředky na běžných účtech).

U oběžných aktiv je zaznamenán každý rok nárůst. Při bližším pohledu na výši jednotlivých položek nelze nezpůsobit výrazný nárůst pohledávek v roce 2008 a následně jejich pokles v dalším roce. Nárůst byl způsoben prodejem akcií Obchodního centra Zlín, a.s.

Také u položky Prostředky rozpočtového hospodaření, která patří mezi hlavní položku oběžných aktiv, si můžeme všimnout významného navýšení v roce 2009.

6.2 Analýza pasiv

Pasiva představují zdroje financování. Rozlišujeme vlastní zdroje krytí a cizí zdroje. Z tabulky 13 lze vyčíst, že vlastní zdroje dosahují v průměru 85% celkových pasiv, cizí zdroje

pak v průměru 15%. Poměr mezi vlastním kapitálem a cizími zdroji se ve sledovaném měn-
ní tak, že cizí zdroje zabírají čím dál vyšší procento. V roce 2007 byl poměr vlastního kapi-
tálu a cizího zdroje 88% : 12%, zatímco v roce 2009 už to bylo 80% : 20%. Dominantní
složkou pasiv představují majetkové a zvláštní fondy. Bankovní úvěry a půjčky tvoří také
podstatnou součást pasiv. Ostatní položky už nejsou tak významné.

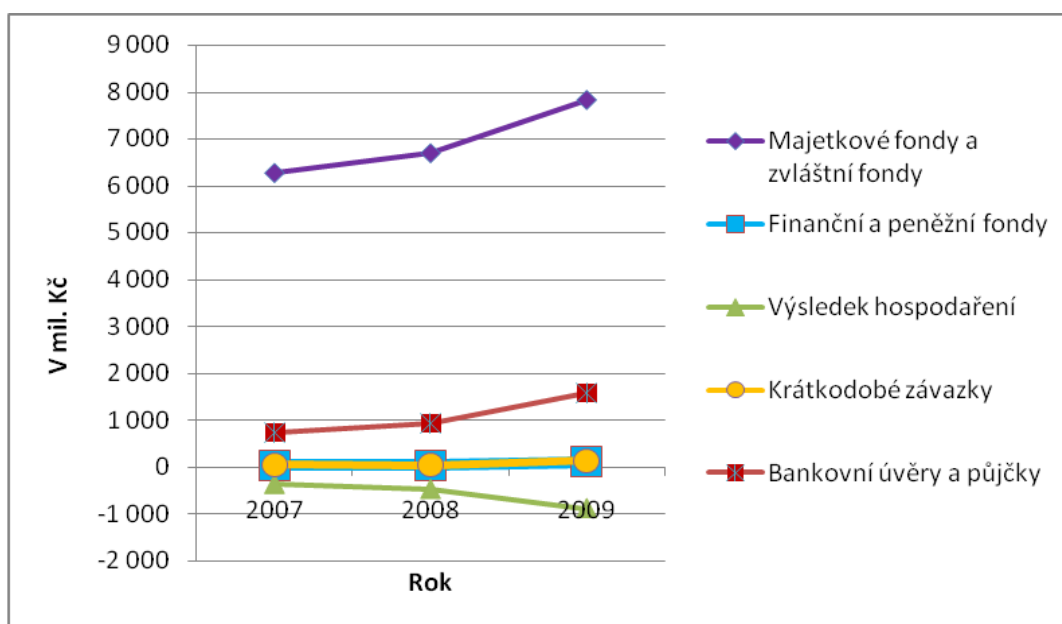
Tabulka 13 Pasiva ZK v letech 2007 – 2009

V Kč	2007	2008	2009
Vlastní zdroje krytí	5 926 627 263	6 240 725 846	7 035 211 818
<i>Majetkové fondy a zvláštní fondy</i>	6 265 456 519	6 686 234 016	7 818 946 103
<i>Finanční a peněžní fondy</i>	33 281 943	35 229 390	104 584 012
<i>Zvláštní fondy OSS</i>	0	0	0
<i>Zdroje krytí prostředků rozpočto- vého hospodaření</i>	0	0	0
<i>Výsledek hospodaření</i>	-372 111 200	-480 737 560	-888 318 297
Cizí zdroje	794 241 840	978 484 885	1 709 200 423
<i>Rezervy</i>	0	0	0
<i>Dlouhodobé závazky</i>	0	0	0
<i>Krátkodobé závazky</i>	56 704 653	42 153 305	130 862 942
<i>Bankovní úvěry a půjčky</i>	737 499 910	936 249 865	1 578 311 381
<i>Přechodné účty pasivní</i>	37 276	81 715	26 100
PASIVA CELKEM	6 720 869 103	7 219 210 732	8 732 152 024

Zdroj: [32],[33],[34], zpracováno autorkou

U většiny položek pasiv můžeme pozorovat rostoucí trend. Výjimku tvoří Výsledek hospo-
daření, kde je vývoj opačný, viz Graf 6.

Graf 6 Analýza vývoje pasiv ZK v letech 2007-2009

Zdroj: [32],[33],[34], zpracováno autorkou

6.2.1 Vlastní kapitál

Vlastní zdroje krytí stálých a oběžných aktiv tvoří v pasívech majetkové, zvláštní, finanční a peněžní fondy, dalším zdrojem krytí je i výsledek hospodaření ZK. Zvláštní fondy organizačních složek státu a zdroje krytí prostředků rozpočtového hospodaření byly za roky 2007 – 2009 na nule.

Celková výše vlastního kapitálu postupně rostla. Hlavní složkou jsou majetkové a zvláštní fondy, které v průměru dosahují až 91% celkových vlastních kapitálů. Výsledek hospodaření (zahrnující VH z hospodářské činnosti ÚSC a činnosti PO, převod zúčtování příjmů a výdajů, VH z minulých let, saldo výdajů a nákladů, saldo příjmů a výnosů) v celém období bylo v záporných hodnotách.

6.2.2 Cizí zdroje

Cizí zdroje krytí jsou krátkodobé závazky a přijatý dlouhodobý bankovní úvěr. Ve sledovaném období každoročně rostly, zvláště v roce 2009 byl nárůst velmi výrazný.

Zlínský kraj za sledované období nevyužil jako zdroj financování rezervy ani dlouhodobé závazky.

Nejvyšší cizí zdroje financování představují bankovní úvěry a půjčky, naopak přechodné účty pasivní jsou zanedbatelné. Dlouhodobé bankovní úvěry byly čerpány od České spořitelny, a.s. a převážně od Evropské investiční banky.

7 FINANČNÍ ANALÝZA

Finanční analýza pomáhá ekonomickému rozhodování a posouzení finanční situace určitého subjektu. Využívá údaje z účetních výkazů jako je rozvaha, výkaz zisků a ztrát a jejich přílohy.[5] Do finanční analýzy jsem zahrnula hodnocení jednotlivých ukazatelů, které by mělo poskytnout informace pro posouzení minulého hospodaření a pro řízení hospodaření daného subjektu v budoucnu.

7.1 Ukazatel běžné likvidity

Běžná likvidita představuje likviditu 3. stupně. Informuje nás o tom, jaká je celková schopnost daného subjektu dostát svým krátkodobým závazkům. Kritická hodnota je 1. V případě, že je vypočítaná hodnota běžné likvidity nižší než 1, pak to znamená, že subjekt není schopen krýt své krátkodobé závazky oběžnými aktivy.

Běžná likvidita se vypočítá podle následujícího vzorce:

$$\text{Běžná likvidita} = \text{Oběžná aktiva} / \text{krátkodobé závazky}$$

Tabulka 14 Výpočet běžné likvidity ZK

	2007	2008	2009
Oběžná aktiva v Kč	456 006 796	533 885 435	849 533 871
Krátkodobé závazky v Kč	56 704 653	42 153 305	130 862 942
Výpočet běžné likvidity	8,0	12,7	6,5

Zdroj: [32],[33],[34], vlastní zpracování

Výpočtem (Tabulka 14) jsem zjistila, že Zlínský kraj je velice likvidní. Hodnota ukazatele vysoce převyšuje kritickou hodnotu. Zlínský kraj nemá problém se splácením krátkodobých závazků.

7.2 Dluhová služba

Zadluženost u krajů není ve srovnání se zadlužeností obcí tak vysoká vzhledem k tomu, že kraje fungují mnohem kratší dobu. Očekává se však, že i kraje budou v budoucnu čím dál častěji využívat návratné příjmy.[13]

Stejně jako obcím je krajům doporučeno mít hodnotu ukazatele dluhové služby nižší než 30%.

V Tabulce 15 jsem uvedla postup výpočtu dluhové základny, dluhové služby a ukazatele dluhové služby.

Tabulka 15 Dluhová základna a služba

Číslo řádku	Název položky	Odkaz na rozpočtovou skladbu
1	daňové příjmy (po konsolidaci)	třída 1
2	nedaňové příjmy (po konsolidaci)	třída 2
3	přijaté dotace - finanční vztah	položka 4112 + 4212
4	dluhová základna	ř. 1 + ř. 2 + ř. 3
5	úroky	položka 5141
6	splátky jistin a dluhopisů	položky 8xx2 a 8xx4
7	splátky leasingu	položka 5178
8	dluhová služba	ř. 5 + ř. 6 + ř. 7
9	UKAZATEL DLUHOVÉ SLUŽBY	ř. 8/ ř. 4

Zdroj: [20], vlastní zpracování

Pokud chceme ukazatele dluhové služby prezentovat v %, pak ř.9 ještě vynásobíme 100.

V následující Tabulce 16 už jsem vypočítala konkrétní hodnoty dluhové základny, dluhové služby a ukazatelů dluhové služby.

Tabulka 16 Výpočet dluhové základny a dluhové služby

V tis. Kč	2007	2008	2009
daňové příjmy (po konsolidaci)	2 501 156	2 703 386	2 374 915
nedaňové příjmy (po konsolidaci)	162 697	173 228	238 353
přijaté dotace - finanční vztah	79 429	79 510	83 733
DLUHOVÁ ZÁKLADNA	2 743 282	2 956 124	2 697 001
úroky	22 398	29 978	28 333
splátky jistin a dluhopisů	31 250	31 250	31 250
splátky leasingu	0	0	0
DLUHOVÁ SLUŽBA	53 648	61 228	59 583
UKAZATEL DL. SLUŽBY	0,01956	0,0207	0,0221
UKAZATEL DL. SLUŽBY (%)	1,96%	2,07%	2,21%

Zdroj: [32],[33],[34] a vlastní výpočet

Ukazatel dluhové služby ZK za roky 2007 - 2009, který byl vypočtený na základě usnesení vlády ČR č. 346/2004, o Regulaci zadluženosti obcí a krajů, činí 1,96%, 2,07%, 2,21%. Takové zadlužení je nízké, a ačkoliv zadluženost během sledovaných let mírně roste, kraj ani se zdaleka nepřiblížil rizikové hranici 30%.

7.3 Provozní přebytek

Provozní přebytek udává, zda je kraj schopen běžnými příjmy (tzn. bez kapitálových příjmů) pokrýt běžné výdaje (tj. výdaje bez kapitálových výdajů).

Výpočet (Tabulka 17):

Provozní přebytek = běžné příjmy – běžné výdaje

Tabulka 17 Výpočet provozního přebytku za období 2007 – 2009

	2007	2008	2009
Běžné příjmy v tis. Kč	7 360 245	7 740 855	7 859 720
Běžné výdaje v tis. Kč	6 673 060	6 951 033	7 424 729
Provozní přebytek	687 185	789 822	434 991

Zdroj: [32],[33],[34] a vlastní výpočet

Ve sledovaném období vždy dosáhl Zlínský kraj provozního přebytku, což znamená, že svými běžnými příjmy dokáže pokrýt běžné výdaje. Vývoj provozního přebytku je kolísavý, ale rozdíly nejsou veliké.

7.4 Zlaté pravidlo financování

I na kraje je kladen požadavek, aby dodržovaly tzv. zlaté pravidlo financování. Toto pravidlo vyžaduje, aby byl dlouhodobý majetek kryt dlouhodobým kapitálem. Pokud se pravidlo nedodrží, dochází buď k *překapitalizování* (oběžný majetek je financován dlouhodobým kapitálem), nebo k *podkapitalizování* (dlouhodobý majetek je financován krátkodobými zdroji).

Následující Tabulka 18 srovnává výši dlouhodobého majetku a dlouhodobých zdrojů Zlínského kraje.

Tabulka 18 Zlaté pravidlo financování

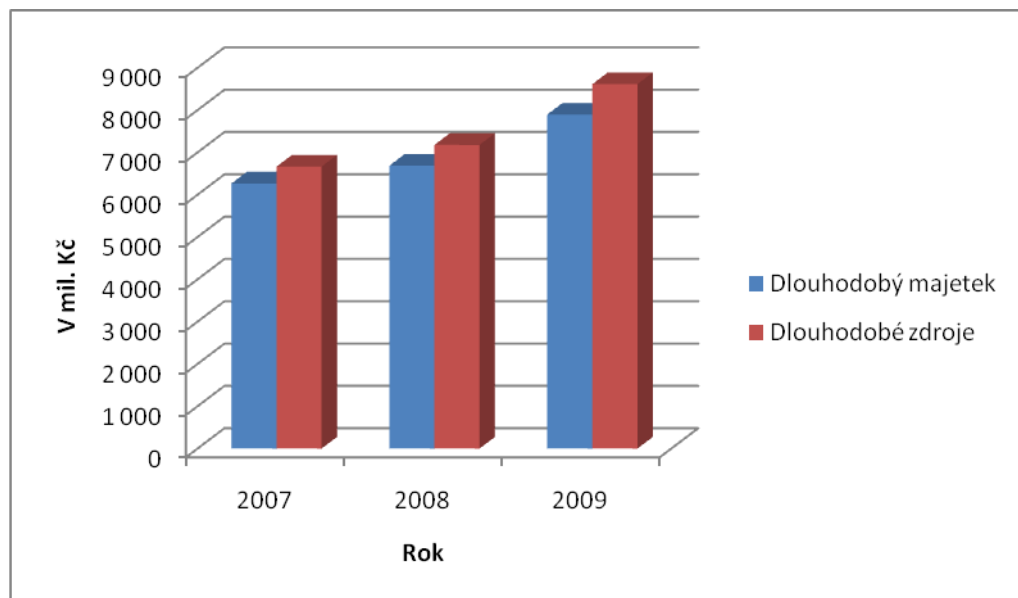
V Kč	2007	2008	2009
Dlouhodobý majetek	6 264 862 306	6 685 325 296	7 894 878 370
Dlouhodobé zdroje	6 664 127 173	7 176 975 711	8 613 523 199
<i>Vlastní zdroje</i>	5 926 627 263	6 240 725 846	7 035 211 818
<i>Dlouhodobé cizí zdroje</i>	737 499 910	936 249 865	1 578 311 381

Zdroj: [32],[33],[34], vlastní zpracování

Jak je z Grafu 7 patrné, Zlínský kraj má dostatek dlouhodobých zdrojů k financování dlouhodobého majetku. Malé procento dlouhodobého kapitálu kryje i oběžná aktiva, což zna-

mená, že dochází k mírnému překapitalizování. Ve sledovaném období dochází k postupnému růstu procenta dlouhodobých zdrojů, které financuje oběžná aktiva.

Graf 7 Zlaté pravidlo financování

Zdroj: [32],[33],[34], vlastní zpracování

8 HODNOCENÍ HOSPODAŘENÍ ZLÍNSKÉHO KRAJE

Zlínský kraj téměř každoročně sestavuje schodkový rozpočet. Schodek bývá uhrazen čerpáním dlouhodobého bankovního úvěru, smluvně zajištěného u Evropské investiční banky. Zmíněný úvěr však nebyl použit vždy. Většinou se kraji podaří hospodařit tak, aby byl skutečný schodek nižší než schodek předpokládaný, nebo dokonce dosáhnout přebytku. Rozpočtové hospodaření dosáhlo přebytku jen v roce 2007, v dalších letech skončilo hospodaření záporným saldem příjmů a výdajů. Stejně tak i čistý výsledek hospodaření se pohybuje kromě roku 2007 v záporných hodnotách, které jsou rok od roku vyšší. Na druhou stranu vykazuje ZK každoročně v hospodářské činnosti zisk.

K plnění příjmů a výdajů rozpočtu lze říci, že po úpravě rozpočtu, ke kterému dochází během rozpočtového roku, se daří rozpočet více méně plnit. Úpravy rozpočtu byly vyvolány zapojením finančních prostředků nevyčerpaných v předešlém roce, změnou výše účelových dotací ze státního rozpočtu, jinou výší sdílených daní či posunem čerpání výdajů na další období. V případě ZK jsou úpravy velice přesné a výsledný skutečný rozpočet se od upraveného rozpočtu moc neliší, což považuji za pozitivní.

Příjmy mají převážně růstovou tendenci. Nejvýznamnějším druhem příjmu ZK jsou dotace. Další důležitou položkou jsou daňové příjmy. Plnění těchto dvou příjmů většinou odpovídá upravenému rozpočtu. Nedaňové a kapitálové příjmy jsou nízké a jejich plnění je kolísavé.

Plnění výdajů bývá těsně pod hranicí 100%. Důvodem bývá nižší čerpání grantových schémat, podprogramů, nečerpání běžných výdajů kraje v předpokládané výši aj. Běžné výdaje představují přes 80% celkových výdajů. Do roku 2009 měly výdaje rostoucí tendenci, ale v roce 2010 bylo zaznamenáno snížení výdajů se zřetelem na to, že poklesly i příjmy. Velice pozitivně hodnotím aktivní postoj ZK k investicím, které se zaměřují opravu či vybudování potřebné infrastruktury.

Z pohledu majetkové struktury mohu říci, že mají odpovídající strukturu. Stálá aktiva představují většinu aktiv (90%), což je pochopitelné vzhledem k tomu, že kraj musí mít stabilní a dostatečně velký majetek jak ke svému fungování, tak k poskytování služeb občanům.

K hospodaření se svým majetkem zřídil Zlínský kraj příspěvkové organizace spadající do oblasti školství, kultury, zdravotnictví, dopravy a do sféry sociální. Kraj navíc vlastní či je spoluvlastníkem několika obchodních společností a obecně prospěšných společností. V oblasti podnikatelské činnosti provozuje kraj pouze parkoviště.

U finanční struktury bych vytkla mírné překapitalizování. Hlavní složkou vlastního kapitálu jsou majetkové a zvláštní fondy. Jedna z položek je také výsledek hospodaření, které bylo v celém období v záporných hodnotách. ZK využívá také cizích zdrojů, hlavně bankovní úvěry a půjčky. Ačkoliv tvoří tato položka celkem nezanedbatelnou část pasiv, míra zadlužení ZK je stále velmi nízká a není se tedy čeho v budoucnu obávat.

Při přezkoumání hospodaření ZK Ministerstvem financí nebyly ani v jednom sledovaném období zjištěny chyby a nedostatky spočívající v porušení rozpočtové kázně, v neúplnosti, nesprávnosti či neprůkaznosti vedení účetnictví, v pozměňování záznamů nebo dokladů v rozporu se zvláštními předpisy, v porušení povinností nebo překročení působnosti územního celku stanovených zvláštními právními předpisy, v neodstranění nedostatků, které byly zjištěné při přezkoumání hospodaření. Byly objeveny pouze méně závažné chyby a nedostatky, ke kterým byla vždy přijatá opatření zabraňující jejich opakování v budoucnosti.

V práci byla také provedena finanční analýza. Podle ukazatele běžné likvidity je Zlínský kraj velice likvidní. ZK by neměl mít problém se splácením svých krátkodobých závazků, jelikož všechny zjištěné hodnoty běžné likvidity byly vyšší, než je kritická hodnota 1. V roce 2008 dosáhla běžná likvidita ZK dokonce hodnoty 12,7.

Co se týče zadluženosti Zlínského kraje, můžeme konstatovat, že míra jeho zadluženosti je velice nízká a zdaleka nedosahuje rizikové hranice 30%, což je chvályhodné.

Výpočet ukazatele Provozního přebytku zjistil, že běžné příjmy ZK jsou dostatečně vysoké na to, aby pokryly běžné výdaje. K přebytku dochází každoročně.

Podle zlatého pravidla financování dochází v hospodaření ZK k mírnému překapitalizování a ve sledovaném období toto překapitalizování roste. ZK by tomu mělo věnovat více pozornosti a snažit se efektivněji využívat své zdroje.

Vzhledem k tomu, že rozpočtový výhled predikuje na další období zatížení rozpočtu kraje splácením úvěrů, platbou úroků, předfinancováním a kofinancováním rozvojových projektů aj., měl by kraj sestavovat rozpočty na následující roky tak, aby tento fakt nezpůsobil další zvýšení schodku. Hospodaření by mělo naopak směřovat k tomu, aby se schodek maximálně snížil. Doporučuji nadále maximálně využít dotací ze státního rozpočtu a z rozpočtu EU na financování investičních záměrů.

Při poskytování veřejných služeb a při investicích by ZK měl vzít v úvahu také složení obyvatelstva v kraji. Vzhledem k tomu, že je zde vysoká hustota osídlení, kde převažuje

skupina obyvatel v produktivním věku, přitom je však míra nezaměstnanosti docela vysoká, měl by ZK vytvořit dostatek pracovník příležitostí, podporovat podnikání v kraji, aby ekonomicky aktivní obyvatelé neodešli za zaměstnáním jinde. Zároveň je potřeba uspokojit občany v oblasti kultury, sportovního vyžití, vzdělávání a v oblasti sociální. Současně je potřeba zajistit kvalitní dopravní obslužnost v kraji, jelikož převážná část místních obyvatel je z venkova a mnozí z nich dojíždějí za prací do měst.

Pokud bych měla shrnout poznatky zjištěných analýzami, vyzdvihla bych velice dobré výsledky vyplývající z finanční analýzy. Její výsledky dokazují, že kraj hospodaří dobře, je dostatečně likvidní, disponuje dostatečnými běžnými příjmy na krytí svých běžných výdajů a ačkoliv je kraj zadlužen, tak míra zadluženosti je velice nízká. Míra zadluženosti však má stoupající trend. Kraj by neměl dopustit, aby míra zadluženosti porostla do znepokojující výše, tj. více jak 30%. Dále pozitivně hodnotím aktivní vztah kraje k investičním projektům, které pomáhají rozvoji kraje. Oceňuji také snahu kraje o získání dotací jak ze státního rozpočtu, tak z rozpočtů ze zahraničí (převážně z EU). Kraj si zvolil dle mého názoru vhodnou majetkovou strukturu, která zajišťuje stabilní zázemí pro fungování kraje. Kladně také hodnotím rozhodnutí kraje k využívání svého majetku zřizovat příspěvkové organizace, obchodní či obecně prospěšné společnosti.

Na hospodaření ZK negativně hodnotím schodek rozpočtu, který se stále nedaří vyrovnat. Také výsledek hospodaření zůstává stále záporný. Je potřeba se v následujících letech soustředit na zlepšení výsledku hospodaření. Z finanční analýzy vyplývá dále problém s překapitalizováním. Tento problém není zásadní, jelikož je překapitalizování pouze mírné. Je vhodné, aby ZK efektivněji využil své prostředky a tento stav odstranil. Co se týče podnikatelské činnosti, navrhuji, pokud to bude možné, provozovat i další aktivity, než jen parkoviště, např. nájem movitého majetku, který má kraj k dispozici a nevyužívá.

Po vypracování této bakalářské práce jsem došla k závěru, že Zlínský kraj hospodaří dobře a žádné zásadní nedostatky zde neshledávám. Existují však určité oblasti v hospodaření, zmíněné výše, na které by se měl kraj zaměřit a usilovat o jejich zlepšení.

V budoucnosti by měl Zlínský kraj hospodařit nadále zodpovědně, efektivně a hospodárně a snažit se o rozvoj svého území a uspokojování potřeb svých občanů s ohledem na výše zmíněné aspekty.

ZÁVĚR

Financování a hospodaření územní samosprávy patří mezi aktuální téma vzhledem ke stále probíhající reformě veřejné správy. Každý územní samosprávný celek potřebuje ke svému fungování mimo jiné určitý ekonomický základ. Finanční zdroje, získané ať už z vlastních činností nebo poskytnuté z jiných rozpočtů, by měly sloužit k rozvoji daného celku a prospěchu jeho občanů.

Způsob financování územních samospráv vychází z teorie fiskálního federalismu a fiskální decentralizace. Podle těchto teorií je poskytování některých veřejných statků na místní úrovni efektivnější, kvalitnější a hospodárnější než na centrální úrovni, zároveň může přihlížet k místním zvláštnostem a uplatňovat místní politiku. S tím je spojena problematika rozdělení příjmů územím samosprávným celkům a stanovení míry rozhodovacích pravomocí a odpovědnosti za hospodaření s finančními prostředky.

Základním finančním nástrojem ÚSC je rozpočet, který obsahuje příjmovou a výdajovou stránku. Během rozpočtového procesu, který zahrnuje fázi sestavování, schvalování, publikace, hospodaření s rozpočtovými prostředky, fázi kontroly a hodnocení, zde hrají důležitou roli rozpočtové orgány.

Všechny výše zmíněné aspekty financování a hospodaření kraje, spolu se souvisejícími základními pojmy, jsem rozebrala v teoretické části své práce.

Mojí snahou však nebyl pouze teoretický rozbor dané problematiky. Teoretická část práce mi posloužila jako základ k praktické části, která obsahuje analýzy nezbytné k dosažení hlavního cíle bakalářské práce. Tím cílem bylo zhodnotit hospodaření Zlínského kraje.

V druhé části práce jsem se tedy zaměřila na analýzu rozpočtu Zlínského kraje na roky 2007 – 2010. Schválené rozpočty za zmíněné roky byly schodkové. K uhrazení schodku měl posloužit bankovní úvěr, který ale nebyl nutný vždy použít nebo aspoň ne v plné výši. Výsledek rozpočtového hospodaření i čistý výsledek hospodaření dosahoval kromě roku 2007 záporných hodnot, avšak hospodářská činnost ZK vykazovala v celém sledovaném období zisk. Rozpočtované příjmy a výdaje se dařily více méně plnit. Příjmy a výdaje rozpočtu vykazovaly růstový trend až do roku 2009. V roce 2010 byl zaznamenán jejich pokles. Dominantní složkou příjmu byly dotace. Převážná část výdajů plyne na financování běžných činností Zlínského kraje.

Analýza majetkové a finanční struktury ukázala, že stálá aktiva představují více jak 90% celkových aktiv. Nejvýznamnější položka aktiv je dlouhodobý hmotný majetek. U oběžných aktiv je hlavní položka Prostředky rozpočtového hospodaření. Co se týče pasiv, využívá Zlínský kraj málo cizích zdrojů. Největším vlastním zdrojem jsou majetkové a zvláštění fondy.

To, že ZK využívá málo cizích zdrojů, se promítlo i v ukazateli dluhové služby, který byl součástí finanční analýzy. Ukazatel dluhové služby nedosahoval rizikové hranice, což je chvályhodné. Stejně dobře dopadly i další ukazatele finanční analýzy (ukazatel běžné likvidity a ukazatel provozního přebytku), jen zlaté pravidlo financování odhalilo mírné překapitalizování.

Na hospodaření ZK je pozitivní aktivní vztah kraje k investičním projektům a dotacím, využívání příspěvkových organizací a obchodních společností, v neposlední řadě pak vhodně zvolená majetková struktura. Za negativa lze považovat rozpočtový schodek, mírné překapitalizování a záporný výsledek hospodaření.

Závěrem mohu konstatovat, že i přes některé negativy hospodaří ZK se svými finančními prostředky dobře. Každoroční zpráva o přezkumu hospodaření ZK mi tento závěr potvrzuje, když uvádí, že nedochází k poručování rozpočtové kázně a ani k jiným závažným chybám.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY**Monografické publikace**

- [1] BAKEŠ, Milan. a kol. *Finanční právo*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 552 s. ISBN 978-80-7400-801-6.
- [2] HAMERNÍKOVÁ, Bojka, MAAYTOVÁ, Alena. *Veřejné finance*. 3. vyd. Praha : ASPI, 2007. 364 s. ISBN 978-80-7357-301-0.
- [3] JÍLEK, Milan. *Fiskální decentralizace, teorie a empirie*. 1. vydání. Praha: Aspi, a.s., 2008. 428 s. ISBN: 978-80-7357-355-3.
- [4] KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 4., rozš. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 786 s. ISBN 978-80-7380-261-5
- [5] KNÁPKOVÁ, Adriana; PAVELKOVÁ, Drahomíra. *Finanční analýza : komplexní průvodce s příklady*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2010. 205 s. ISBN 978-80-247-3349-4
- [6] KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. 2007. vyd. Praha : Linde Praha, a.s., 2007. 399 s. ISBN 978-80-7201-665-5.
- [7] MARKOVÁ, Hana, BOHÁČ, Radim. *Rozpočtové právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. 248 s. 978-80-7179-598-8.
- [8] MARKOVÁ, Hana. *Finanční hospodaření územních samosprávných celků*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2008. 152 s. ISBN 978-80-87146-08-8.
- [9] NETOLICKÝ, Martin. *Rozpočty obcí v naší legislativě*. 1. vydání. Brno: Tribun EU, 2008. 50 s. ISBN 978-80-7399-340-5.
- [10] PAŘÍZKOVÁ, Ivana. *Finance územní samosprávy*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 238 s. ISBN 978-80-210-4511-8.
- [11] PEKOVÁ, Jitka, PILNÝ, Jaroslav, JETMAR, Marek.: *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. vyd. Praha: ASPI, 2008. 712 s. ISBN 978-80-7357-351-5.
- [12] PEKOVÁ, Jitka: *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 1. vyd. Praha: Management Press, 2004. 375 s. ISBN 8072610864.

- [13] PROVAZNÍKOVÁ, Romana: *Financování měst, obcí a regionů*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. 280 s. ISBN 9788024720975.
- [14] ŠELEŠOVSKÝ, Jan, JAHODA, Robert: *Veřejné finance v ČR a EU*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004. 158 s. ISBN 8021034106.

Internetové zdroje

- [15] Asociace krajů [online]. 2011 [cit. 2011-07-07]. Deklarace asociace krajů k rozpočtovému určení daní. Dostupné z <http://www.asociacekraju.cz/vismo5/dokumenty2.asp?id_org=450022&id=152114&p1=1004>.
- [16] Deník veřejné správy [online]. 2011 [cit. 2011-07-10]. Hospodaření územních rozpočtů v roce ekonomické recese. Dostupné z <<http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6444776>>.
- [17] Deník veřejné správy [online]. 2011 [cit. 2011-07-10]. Vývoj zadluženosti obcí a krajů do roku 2009. Dostupné z <<http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6441251>>.
- [18] Informační portál Zlínského kraje [online]. 2011 [cit. 2011-07-11]. Charakteristika kraje. Dostupné z <<http://www.kr-zlinsky.cz/docDetail.aspx?nid=3581&docid=27939&doctype=ART&did=3581>>.
- [19] Krajské noviny [online]. 2011 [cit. 2011-07-09]. Připomenutí některých čísel a momentů Zlínského kraje vážících se ke konci roku 2010. Dostupné z <<http://www.krajskenoviny.cz/index.php?id=7420>>.
- [20] Ministerstvo financí ČR [online]. 2011 [cit. 2011-07-10]. Zadluženost územních samosprávných celků. Dostupné z <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/zadluzenost_uzem_sprav_celku.html>

Právní předpisy

- [21] Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR.
- [22] Vyhláška č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě.
- [23] Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích.

- [24] Zákon č. 157/2000 Sb., o přechodu některých věcí, práv a závazků z majetku České republiky do majetku krajů.
- [25] Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech
- [26] Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní.
- [27] Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.
- [28] zákon č. 290/2002 Sb., o přechodu některých dalších věcí, práv a závazků ČR na kraje a obce, občanská sdružení působící v oblasti tělovýchovy a sportu
- [29] Zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě.
- [30] Zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků
- [31] Zákon č. 420/2004 Sb., o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí.

Ostatní

- [32] Rozpočet, finanční výkazy a závěrečný účet Zlínského kraje pro rok 2007
- [33] Rozpočet, finanční výkazy a závěrečný účet Zlínského kraje pro rok 2008
- [34] Rozpočet, finanční výkazy a závěrečný účet Zlínského kraje pro rok 2009
- [35] Rozpočet, finanční výkazy a závěrečný účet Zlínského kraje pro rok 2010
- [36] Rozpočtový výhled 2009-2013, 2011-2015 a 2012-2015

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

BÚ	Bankovní účet.
ČR	Česká republika
DFM	Dlouhodobý finanční majetek.
DHM	Dlouhodobý hmotný majetek.
DNM	Dlouhodobý nehmotný majetek
DPFO	Daň z příjmů fyzických osob
DPH	Daň z přidané hodnoty
DPPO	Daň z příjmů právnických osob
EIB	Evropská investiční banka
EU	Evropská unie
HV	Hospodářský výsledek
PO	Příspěvková organizace
ROP	Regionální operační program
SM	Střední Morava
ÚSC	Územní samosprávný celek
VÚSC	Vyšší územní samosprávné celky
ZK	Zlínský kraj
ZÚSC	Základní územní samosprávné celky

SEZNAM OBRÁZKŮ A GRAFŮ

Obrázek 1 Veřejná správa	13
Graf 1 Srovnání rozpočtovaných a skutečných příjmů ZK za období 2007-2010.....	33
Graf 2 Vývoj jednotlivých druhů příjmů ZK v letech 2007-2010	36
Graf 3 Srovnání rozpočtovaných a skutečných výdajů ZK za období 2007-2010.....	38
Graf 4 Vývoj jednotlivých druhů výdajů ZK v letech 2007-2010	40
Graf 5 Analýza aktiv ZK v letech 2007-2009	42
Graf 6 Analýza vývoje pasiv ZK v letech 2007-2009.....	44
Graf 7 Zlaté pravidlo financování.....	49

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Hlavní položky rozvahy kraje do r. 2009.....	24
Tabulka 2 Hlavní položky rozvahy kraje od r. 2010.....	24
Tabulka 3 Data o Zlínském kraji, r. 2011	28
Tabulka 4 Hospodaření krajů v letech 2007 – 2009	30
Tabulka 5 Příjmy a výdaje ZK v letech 2007-2010	31
Tabulka 6 Příjmy ZK v letech 2007-2010	32
Tabulka 7 Srovnání rozpočtovaných, upravených a skutečných příjmů ZK za období 2007-2010.....	33
Tabulka 8 Rozpočtový výhled ZK na období 2011 - 2015.....	34
Tabulka 9 Výdaje ZK v letech 2007-2010.....	37
Tabulka 10 Srovnání rozpočtovaných a skutečných výdajů ZK.....	37
Tabulka 11 Rozpočtový výhled – plánované výdaje v letech 2011-2015.....	40
Tabulka 12 Analýza aktiv ZK v letech 2007-2010	41
Tabulka 13 Pasiva ZK v letech 2007 – 2009	44
Tabulka 14 Výpočet běžné likvidity ZK.....	46
Tabulka 15 Dluhová základna a služba	47
Tabulka 16 Výpočet dluhové základny a dluhové služby.....	47
Tabulka 17 Výpočet provozního přebytku za období 2007 – 2009	48
Tabulka 18 Zlaté pravidlo financování	48